

Eläketurvakeskuksen
raportteja

Ruotsin yrittäjien eläkevakuuttaminen ja eläketurva

Erot ja yhtäläisyydet Suomeen

Tero Uusimäki

Eläketurvakeskuksen raportteja 10/2022

Ruotsin yrittäjien eläkevakuuttaminen ja eläketurva

Erot ja yhtäläisyydet Suomeen

Tero Uusimäki

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2022

ISBN 978-951-691-354-7

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Eläkejärjestelmien kokonaisuus ja rakentuminen	9
2.1 Ruotsin nykyinen eläkejärjestelmä.....	9
2.2 Ruotsin kokonaiseläkejärjestelmän muotoutuminen.....	9
2.3 Yrittäjien ansioeläkejärjestelmän synty Suomessa.....	11
3 Yritystoiminnan harjoittaminen eri yritysmuodoissa	13
3.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja.....	13
3.2 Henkilö- ja kauppayhtiö.....	13
3.3 Osakeyhtiö.....	14
3.4 Harvainyritys ja harvainkauppayhtiö Ruotsin tuloverolainsäädännössä.....	14
4 Elinkeinotoiminnan verotus Suomessa ja Ruotsissa	15
4.1 Elinkeinotoiminnan verotus Suomessa.....	15
4.2 Elinkeinotoiminnan verotus Ruotsissa.....	15
5 Ruotsin F-verojärjestelmä	19
5.1 F-verotettavaksi hakeutuminen ja hyväksyminen.....	20
5.2 Tarkemmin F- ja A-verojärjestelmästä.....	20
6 Sosiaalivakuutusmaksut Ruotsissa	22
6.1 Sosiaalivakuutusmaksujen maksuperusteet ja määrät yrittäjillä.....	22
7 Oikeus sosiaaliturvaan ja sosiaalietuuksien perusteena oleva tulo	24
7.1 Eläkkeen perusteena olevien tulojen muodostuminen yrittäjänä työskentelystä.....	24
8 Työntekijänä ja yrittäjänä työskentelyn rajapinnat ja F-veron väärinkäytökset Ruotsissa	26
8.1 Työntekijän ja työnantajan käsitteistä työ-, sosiaali- ja vero-oikeudessa.....	26
8.2 Laskutuspalveluyritykset ja itsensätyöllistämisen käsite Ruotsissa.....	27
8.3 F-veroa koskevat väärinkäytökset.....	28
9 Yritystoiminnan tilastoja	29
9.1 Yritysten ja niiden henkilöstön määrät Ruotsissa.....	29
9.2 Yrittäjien määrä Ruotsissa.....	30
9.3 Yritystoiminnan toimialat ja elinkeinonharjoittamisen yli- ja alijäämistä Ruotsissa.....	31
9.4 Yritysten ja yrittäjien määrä Suomessa.....	31
9.5 Yritystoiminnan toimialat Suomessa.....	32
9.6 Yhteenveto tilastoista.....	33

10 Yrittäjien tuloista ja eläkkeistä Suomessa ja Ruotsissa	34
10.1 Yrittäjätalouksien käytävissä olevasta tulosta Suomessa	34
10.2 Yrittäjäeläkkeiden tasoista Suomessa	35
10.3 Yleistä käytävissä olevista tuloista Ruotsissa.....	35
10.4 Yrityksestä nostettava palkka Ruotsissa	36
10.5 Käytävissä olevat tulot aktiiviaikana ja eläkkeellä Suomessa ja Ruotsissa	37
10.6 Eläkkeen perusteena olevien tulojen suhteesta verotettaviin ansiotuloihin....	38
11 Yleistä eläkettä täydentävä eläketurva Ruotsissa	40
11.1 Työmarkkinaeläkkeiden roolista Ruotsissa	41
11.2 Yrittäjien yksityisestä eläkesäästämisestä Ruotsissa ja Suomessa	42
12 Raportin yhteenveto	43
13 Pohdintaa	49
Lähteet	52

1 Johdanto

Tässä raportissa tarkastellaan yrittäjien eläkevakuuttamista ja ansieläkkeen kertymisen perusteita Ruotsin sosiaaliturvajärjestelmässä.

Raportin tavoitteena on antaa kuva siitä, kuinka Ruotsin eläkejärjestelmä kehittyi yrittäjien osalta ja kuinka yrittäjien eläketurva nykyisin Ruotsissa järjestetään. Raportissa tuodaan esiin Ruotsin eläketurvajärjestelmän esittelyn rinnalla Suomen yrittäjien eläketurvan järjestämistapaa ja yrittäjien taloudellista asemaa aktiiviaikana ja eläkkeellä. Rinnakkaisella tarkastelulla pyritään yleiskuvaan siitä, miten yrittäjien eläketurva Ruotsissa vertautuu Suomen eläkejärjestelmään ja yrittäjien asemaan.

Ruotsin eläkejärjestelmän perusratkaisut erityisesti ansieläkkeiden osalta poikkeavat huomattavasti tavasta järjestää ansioperusteinen eläketurva Suomessa. Molempien maiden eläkejärjestelmät kuitenkin perustuvat asumis- ja ansioperusteiseen eläketurvaan. Ruotsissa ei ole erillisiä yrittäjien eläkelakeja kuten Suomessa, vaan yrittäjien lakisääteinen ansieläke järjestetään osana yleistä eläkejärjestelmää. Ruotsin yrittäjien ansioperusteisen eläketurvan järjestämistapojen selventämiseksi on tarpeellista käydä läpi Ruotsin tuloverojärjestelmää eri yritysmuotojen osalta ja erityisesti ns. F-verojärjestelmää.

Nykyisin keskeinen osa työskentelyn verotusta ja sosiaalivakuutusmaksujen järjestämistä Ruotsissa on verojen ennakoperintää koskevaa ns. F-verojärjestelmää. Jos henkilö, juridinen tai luonnollinen, kuuluu F-verojärjestelmän piiriin, niin velvollisuus hoitaa työskentelyä koskevat verot ja sosiaalivakuutusmaksut siirtyy toimeksiantajalta työsuorittajalle. Selvityksessä käydään laajalti läpi F-verojärjestelmää ja sen vaikutuksia muun sosiaaliturvan ohella eläketurvan järjestämiseen Ruotsissa.

Tässä raportissa tuodaan esiin lisäksi yrittäjän ja työntekijänä työskentelyn määrittelyn rajapintoja; erityisesti sitä, miten työskentely eläkevakuuttamisen osalta määrittyy työntekijänä tai yrittäjänä vakuutettavaksi työksi (tuloksi), ja sitä, mitä eri yritysmuodoissa toimiminen merkitsee yrittäjien eläkejärjestelyjen näkökulmasta Ruotsissa ja Suomessa.

Tarkastelun keskiössä on yrittäjien eläketurvan järjestämistapa ja yrittäjien asema eläketurvan järjestämiseksi, mutta ei niinkään esimerkiksi oikeus eläkkeeseen Ruotsissa, eläkkeiden karttumissäännöt, eläkkeiden laskenta tai Ruotsin eläkejärjestelmän yleisrakenne tai toimintakaan. Näistä on löydettävissä lisätietoa laajemmin suomeksi esimerkiksi Eläketurvakeskuksen verkkosivuilta¹.

Raportissa tarkastellaan edellä olevan lisäksi yrittäjien tuloja ja eläkkeen perusteena olevien ansioiden tasoja. Aineistona käytetään yleisesti saatavilla tietolähteitä sekä Ruotsin Eläkevirastolta (Pensionmyndigheten) saatuja tietoja yrittäjien eläkkeen perusteena olevista tuloista. Raportissa käsitellään myös yrittäjien lakisääteisen

1 www.etk.fi > Työ ja eläkkeet ulkomailla > Muiden maiden eläkejärjestelmät > Eurooppa > Ruotsin eläkejärjestelmä.

ansioeläkkeen täydentävää eläketurvaa, sillä Ruotsissa yrittäjänä tehtävä työ ei pääsääntöisesti kuulu työntekijöitä laajalti koskevien työehtosopimusten ja työmarkkinaeläkkeiden piiriin. Selvityksessä ei kuitenkaan ollut käytettävissä tietoja Ruotsin yrittäjien lakisääteisten eläkkeiden määrästä.

Lopuksi yhteenvedossa tuodaan esiin tulleita näkökohtia, ja Pohdintaa-luvussa käydään läpi eroja ja yhtäläisyyksiä Ruotsin ja Suomen yrittäjien eläkevakuuttamisen ja eläketurvan osalta sekä näistä nousevia erityisiä kysymyksiä.

Raportin asiasisältö vielä tiivistetysti esitettynä on seuraava:

- Luvussa 2 käydään Ruotsin ja Suomen eläkejärjestelmien ja näiden yrittäjiä koskevien säännösten syntyä ja järjestelmien historiallista rakentumista.
- Luvussa 3 esitellään tämän selvityksen osalta keskeiset Ruotsin ja Suomen yritysmuodot.
- Luvussa 4 käydään läpi yrittäjien elinkeinoverotusta Suomessa ja eritellään Ruotsin tuloverotussääntöjä.
- Luvussa 5 kuvaillaan Ruotsin erityistä F-verojärjestelmää ja sen tarkastellaan sen vaikutuksia.
- Luvussa 6 kerrotaan Ruotsin sosiaalivakuutusmaksuista.
- Luvussa 7 tarkastellaan Ruotsin eläkkeen perusteena olevan tulon käsitettä.
- Luvussa 8 tarkastellaan työntekijänä ja yrittäjänä työskentelyn rajanvetokysymyksiä, työskentelyä ns. laskutuspalveluiden palveluksessa Ruotsissa sekä F-veron väärinkäytöstilanteita.
- Luvussa 9 siirrytään käsittelemään Suomen ja Ruotsin yrityksiä ja yrittäjiä koskevia tilastotietoja.
- Luvussa 10 tarkastellaan yrittäjien tuloja mm. aktiiviaikana käytettävissä olevien tulojen, yrityksestä nostettavan palkan ja eläkkeiden määrien perusteella sekä tarkastellaan eläkkeen perusteena olevien tulojen suhdetta verotettavaan ansioihin Suomessa ja Ruotsissa.
- Luvussa 11 kerrotaan yrittäjien yleistä ansioeläkettä täydentävästä eläketurvasta.
- Luvussa 12 tehdään yhteenveto selvityksessä esille tulleista teemoista.
- Luvussa 13 lopuksi pohditaan Ruotsin ja Suomen yrittäjien eläkkeiden järjestämistä koskevia eroja ja yhtäläisyyksiä.

2 Eläkejärjestelmien kokonaisuus ja rakentuminen

2.1 Ruotsin nykyinen eläkejärjestelmä

Ruotsin (vanhuus)eläkejärjestelmä koostuu kolmesta osasta: yleisestä vanhuuseläkkeestä (allmänna ålderspension), työmarkkinaeläkkeistä (tjänstepension) ja yksityisestä eläkesäästämisestä. Yleinen vanhuuseläke puolestaan koostuu nykyisin kahdesta osasta: asumisperusteisesta takuueläkkeestä (garantipension) ja työperäisestä ansaintaeläkkeestä (inkomstpension). (Cejie 2020, 110.) 2.2

2.2 Ruotsin kokonaisaläkejärjestelmän muotoutuminen

Ruotsin ensimmäinen lakisääteinen kansaneläkejärjestelmä tuli voimaan vuonna 1913. Kyseisessä eläkejärjestelmässä yhdistyi vakuusmaksuihin sidottu rahastoiva eläkeosa ja tuloharkintainen verorahoitteisesti jakojärjestelmällä rahoitettava eläkkeen osa. (Hagen 2016, 28–37, Salminen 1987, 46–49 ja 1993, 163–169.)

Ruotsin eläkekeskustelun keskiössä oli jo varhaisessa vaiheessa se, tulisiko eläkejärjestelmän olla pakollinen vai vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuva. Jo vuoden 1912 eläkkeitä koskevan komiteaselvityksen jälkeen kaikki tärkeimmät puolueet hyväksyivät eläkejärjestelmien pakollisuuden. (Hagen 2016, 32). Myöhemmin ansioperusteisten eläkejärjestelmän muotoutumisen yhteydessä käytiin kuitenkin uusi, ansioeläkkeiden pakollisuuteen ja vapaaehtoiseen järjestämiseen liittyvä keskustelu. (ks. alla ja Olofsson 1993, 49–57, Salminen 1987, 53–72, 170; verotuksen ja etuuksien universaaliuden hyväksyttävyydestä Ruotsissa ks. Olsson 1993, 95; Ruotsin verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen historiallisesta kehityksestä ks. Cejie 2020, 112–120).

Vuosina 1935–1937 Ruotsin eläkejärjestelmää muutettiin rahastoivasta järjestelmästä enemmän verorahoitteisen jakojärjestelmän suuntaan. (Hagen 2016, 36–37, Salminen 1993, 165.) Uudistuksessa ammatillisten eläkejärjestelyjen piiriin kuuluvilta työntekijöiltä poistettiin lakisääteisestä järjestelmästä irtautumisen mahdollisuus, ja olemassa olleet ammatilliset eläkejärjestelyt jäivät kansaneläkettä täydentäviksi järjestelyiksi. (Vidlund et al. 2011, 113). Vuonna 1948 voimaan tulleessa eläkeuudistuksessa toteutettiin tasasuuruinen, aiemmista maksuista, ansioista ja tuloharkinnasta riippumaton universaali kansaneläke ja lisäksi rahastoinnista luovuttiin. (Hagen 2015, 38–40).

2.2.1 1950-luvun periaatekeskustelu ansioeläkkeistä

Vuonna 1950 valmistui ansioeläkkeen periaatekysymyksiä selvittävän komitean selvitys (SOU 1950:33), jossa hahmoteltiin Ruotsin yleiseen kansaneläkejärjestelmään sidoksissa olevan lisäeläkejärjestelmän periaatteet. (Salminen 1993, 209). Komiteaselvityksessä päädyttiin puoltamaan kansaneläkettä täydentävää pakollista ansioeläkkeen järjestämistapaa. Virkamiehillä ja toimistotyöntekijöillä oli kyllä jo Ruotsissa aiemmin ollut ryhmäeläkkeitä, mutta työntekijäasemassa toimiville ei näitä

joko ollut (SOU 1950:44) tai ne eivät vastanneet aiempia ansiota (ks. Hagen 2015, 41, Olofsson 1993, 46–49).

Komiteaselvityksessä käsiteltiin laajasti myös yrittäjänä toimivien henkilöiden tilannetta ja eläkevakuuttamisen tarpeita. Selvityksessä huomioitiin, että suurin osa ajan yrittäjistä Ruotsissa oli itsenäisiä pienyrittäjiä maatalouden, puutarhaviljelyn, kalastuksen, pienteollisuuden, käsityöläisyyden ja kaupan aloilla, joissa elinolosuhteet vastaavat usein työläisten oloja ja joilla on sama tarve eläkevakuutukseen kuin työntekijöillä. Komitea myös tunnisti tilanteet, joissa henkilö vaihtelevasti työskentelee yrittäjänä ja työntekijänä.

Komitea kiinnitti erityistä huomiota myös työntekijänä ja yrittäjänä työskentelyn väliin rajanvetokysymyksiin. Komitea ei löytänyt selvää rajanvetoa eri kansalaisryhmien, erityisesti työntekijöiden ja yrittäjien välille eikä nähnyt eläkevakuutuksen rajaamista vain työntekijöihin perusteltuna. Komitea myös tutki mahdollisuutta sitoa eläkevakuutuksen työntekijän käsite jo olemassa olevaan työntekijäkäsitteeseen ja yhden viranomaisen alaisuuteen. Eri lainsäädäntöalojen työntekijän käsitteistä komitea puolsi työntekijäkäsitteen käyttöä sen siviilioikeudellisessa, erityisesti aikansa lomalain (semesterlagen) yhteydessä käytetyssä merkityksessä, erotuksena esimerkiksi työtaturmalainsäädännössä käytetystä työntekijäkäsitteestä. Eläkemaksun perusteena olevaksi tuloksi komitea hahmotteli valtion tuloverotuksen mukaista, eri tulolähteistä yhteenlaskettua nettotuloa mukaan lukien pääomatulot. Eläkemaksua perivän viranomaisen osalta selvityksessä päädyttiin puoltamaan veroviranomaisia huomioiden tehokkuus- ja kustannusnäkökohdat. (SOU 1950:33.)

Vuoden 1950 komiteaselvitystä seurasi useita jatkoselvityksiä. Ansioeläkkeen pakollista järjestämistä puollettiin vuoden 1950 sekä esimerkiksi vuoden 1955 (SOU 1955:32) selvityksiin annetuissa lausunnoissa, mutta myös sen vapaaehtoista järjestämistä, mukaan lukien yrittäjien ansioeläketurvan järjestämisen osalta. (ks. SOU 1955:32, 36–48, SOU 1956:31, 184–192, Larsson 2009).

2.2.2 Vuoden 1960 laki yleisistä lisäeläkkeistä

Laajan kansalaiskeskustelun jälkeen 1.1.1960 tuli voimaan laki yleisistä lisäeläkkeistä (lagen om försäkring för allmän tilläggspension, ATP).

Ansioeläkeoikeus perustui ATP-eläkelaisa tuloihin palveluksesta (anställning) ja tuloihin muusta ansiotyöstä (av annat förvarsarbete), ja laskennan perusteena toimi tulot valtion tuloverotuksessa. Työntekijän käsite pohjautui edelleen sen siviilioikeudelliseen käyttötapaan. Tulo muusta ansiotyöstä pohjautui kunnallisverotuksen liikkeen (rörelse) käsitteeseen. Muun ansiotyön tulosta henkilöt (es. yrittäjät) suorittivat itse prosenttiperusteiset eläkevakuutusmaksut.

Poikkeuksena ATP-eläkelain yleiseen vakuutusvelvollisuuteen yrittäjillä ja tietyillä ammattiryhmillä ja vapailla ammatinharjoittajilla oli lain muutoin pakollisesta soveltamisalasta huolimatta mahdollisuus hakemuksesta jättäytyä uuden ATP-ansioeläkejärjestelmän ulkopuolelle. Lisäksi muusta ansiotyöstä kuin palkkatyöstä saaduista tuloista osapuolille jäi tietty valinnanmahdollisuus, suorittaako

toimeksiantaja tuloista (työnantajan) eläkemaksun. Tämä mahdollisti esimerkiksi luottamustoimipalkkioiden katsomisen eläkettä kerryttäväksi ansioksi.

Yrittäjien osalta muuta ansiotyöstä maksettavien eläkemaksujen määrittely ja maksujen perintä keskitettiin veroviranomaisille veronkantolain (uppbördslagen 1953:272) mukaan perittäväksi. Työnantajamaksuja peri puolestaan vuoteen 1980-luvun uudistuksiin saakka Kansanvakuutuslaitos (Riksförsäkringsverket). Ansioeläkettä oli mahdollista kerryttää 16–64 vuoden ikäisenä, ja kertymällä oli vuosittainen katto. Tällöin jätettiin myös tietyiltä osin kollektiivisten työehtosopimusten puitteissa tehtäville määräyksille sopia työehtosopimuksissa toimeksiannosta saatujen ansioiden katsomisen eläkettä kerryttäväksi. (SOU 1959:12, Proposition nr 100:59).

Muusta kuin palveluksesta saadusta tulosta oli mahdollisuus vuoteen 1982 saakka pyytää poikkeusta jättäytykö ATP-ansioeläkkeen ulkopuolelle. (Pensionsmyndigheten 2010, 47). Vuodesta 1982 lähtien alettiin ATP-maksua maksaa samasta palkkaperusteesta kuin muita sosiaalivakuutusmaksuja, ja vuodesta 1985 alkaen sosiaalivakuutusmaksut alettiin maksamaan yhdessä ennakkoverojen kanssa. (Cejie 2020, 118-119).

Laki tuloperusteisesta vanhuuseläkkeestä (lagen om inkomstgrundad ålderspension, LIP) korvasi sittemmin yleiset ATP-ansioeläkkeet vuodesta 1999 lähtien (ks. Laitinen-Kuikka et al. 2002, 357). Tätä ennen, vuonna 1993 otettiin kuitenkin käyttöön F-verojärjestelmä (ks. tarkemmin jäljempänä), millä oli merkitystä myös työntekijänä tai yrittäjänä kertyvän eläkkeen määrätymisen osalta.

Välittömästi ATP-ansioeläkejärjestelmän luomisen jälkeen syntyi paineita luoda ATP-eläkkeen ylittäviä eläkejärjestelyjä. (ks. Salminen 1987, 97 & 1993, 223–228 ja Larsson 2009). Ansiooperusteisen ATP-eläkejärjestelmän rinnalle kehittyi sopimusperusteiset työmarkkinaeläkkeet (avtalspension/tjänstepension, ITP), joiden piiriin yrittäjät eivät pääsääntöisesti edelleenkään kuulu, elleivät edellytysten täytyessä vapaaehtoisesti ole liittyneet mukaan näihin eläkejärjestelyihin. (ks. työmarkkinaeläkkeistä SOU 2015:68).

2.3 Yrittäjien ansioeläkejärjestelmän synty Suomessa

Suomen työeläkejärjestelmä luotiin suunnilleen samanaikaisesti Ruotsin ansioeläkejärjestelmän luomisen kanssa (työntekijäin eläkelaki tuli voimaan 1961). (ks. Salminen 1987).

Yrittäjien ansioeläkkeen luomisen yhtenä keskeisenä kysymyksenä oli, rakennetaanko yrittäjien eläketurva Ruotsin mallin mukaan kansaneläkejärjestelmän yhteyteen vai työeläkejärjestelmän yhteyteen. (Salminen 1987, 119). Ruotsissa sekä kansaneläkkeen että ansioeläkkeen hoiti valtiollinen Kansanvakuutuslaitos. Suomessa työeläkejärjestelmän myötä oli muodostunut kansaneläkejärjestelmän rinnalle erillinen työeläkejärjestelmä. (Salminen 1987, 98).

Suomessa yrittäjien ansioeläkkeen järjestämisen tapaa ja perusteita pohdittiin vuonna 1967 valmistuneessa Eläkejärjestelmäkomitean mietinnössä (KM 1967 B 2).

Eläkkeen perusteena olevan tulon määrittämisessä komitea pohti eräänä vaihtoehtona verotuksessa todettavien ansioiden hyväksikäyttöä. Komitea kuitenkin katsoi, että verotustietojen käyttäminen eläketulon perusteena sisälsi epäolennaisia tai haitallisia tekijöitä. Siihen sisältyi muun muassa pääoman tuoton luonteinen yrityksen puhdas tuotto ja toisaalta sitä vähentävät velkojen korot, poistot ja erilaiset verotuksessa sallittavat muut vähennykset. Lisäksi komitea katsoi, että veroperuste on altis vuodesta toiseen tapahtuville kausivaihteluille ja se riippuu esimerkiksi yrityksen sijainnista ja muista kannattavuustekijöistä. Myöskään yrittäjäjärjestöjen lausunnot eivät komitean mukaan tukeneet verotuksessa todettavien tulojen soveltumista eläkkeen perusteeksi. (Eläketurvakomitean mietintö I, 43, Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 12.) Yrittäjien työtulon määrittelyssä myös organisaatiolla, jolla olisi ollut yrittäjien ansiotulojen rekisteritietojen hallinta, oli merkitystä komitean enemmistön näkemyksissä. (Pietiläinen 2005, 22, 40).

Yrittäjän ansioperusteisen eläkkeen pakollisuutta puollettiin komiteassa muun muassa siksi, että kaikilla yrittäjillä ei terveys selvitysten jälkeen olisi ollut mahdollista saada vakuutusturvaa tai vakuutusmaksut olisivat olleet liian korkeat tai vakuutus jäisi kuitenkin ottamatta. Komiteamietintöön annetuissa lausunnoissa eläkejärjestelmän pakollisuutta kannatettiin laajasti. (Eläketurvakomitean mietintö I, 35, STM 2019, 11–13, ks. vapaaehtoisuudesta Hannikainen 2012, 126.)

Ruotsin ATP-eläkejärjestelmä huomioitiin mm. eläkejärjestelmäkomitean mietinnön eriävissä mielipiteissä, joissa ehdotettiin, että kansaneläkkeen perus- ja tukiosa olisi yhdistetty ja niiden päälle muodostettu Ruotsin ja Norjan ATP-eläkkeen mallinen, ansiotuloista riippuva eläkkeenosa, joka olisi tullut Kelan hoidettavaksi. (Pietiläinen 2005, 23).

Komitea päätyi siis enemmistön mukaisesti ehdottamaan yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeiden järjestämistä työ- ja virkaeläkejärjestelmien täydentämisenä säätämällä erikseen maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkelait. (Hannikainen 2012, 129).

Yrittäjien eläkelaki (468/1969, YEL) tuli voimaan vuonna 1.1.1970. Laki velvoitti yrittäjän vakuuttamisen. Hakemuksesta oli mahdollista saada vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta, jos yrittäjän eläketurva oli muulla tavoin riittävänä pidetyksi järjestetty. (ks. ATP-yhteydestä Pietiläinen 2005, 49). Eläkkeen perusteena olevaksi työtuloksi, ja joka toimi myös eläkevakuutusmaksun perusteena, määriteltiin se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen työtään suorittamaan olisi palkattu vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai korvaus, jonka muutoin voitiin katsoa keskimäärin vastaavan kyseistä työtä. Työtulolle asetettiin yläraja, ja eläkkeen kertymiselle edellytys vähintään neljän kuukauden kestoisesta toiminnasta. YEL-vakuutus otetaan työeläkevakuutusyhtiöstä tai YEL-vakuutuksia hoitavasta eläkekassasta.

Suomessa yrittäjän eläke järjestettiin osana työeläkejärjestelmää, ja sosiaalivakuutusmaksun ja eläkkeen perusteena oleva tulo siis määräytyi erikseen määritettävän työtulon mukaisesti (fiktiivinen palkka), kun taas Ruotsissa yrittäjän ansioeläke järjestettiin osana kansaneläkejärjestelmään nivoutuvaa lisäeläkejärjestelmää (ATP) ja perustui tuloihin muusta ansiotyöstä (kuin palveluksesta) saaduista tuloista. Suomen ja Ruotsin eläkejärjestelmien perusratkaisut siis poikkesivat huomattavasti toisistaan, mutta sisälsivät myös tiettyjä yhteisiä piirteitä (ks. myös luku 13 jäljempänä).

3 Yritystoiminnan harjoittaminen eri yritysmuodoissa

Se, missä yritysmuodossa yrittäjä harjoittaa yrittäjätoimintaansa, vaikuttaa ansioeläkkeiden järjestämistapaan sekä Suomessa että Ruotsissa. Ruotsissa yrittäjien eläkkeen muodostumiseen vaikuttavat erityisesti ansioeläkejärjestelmän yhteydet verojärjestelmään. Yritysmuotojen yhdenmukaisuuksien ja erojen selventämiseksi alla käydään läpi lyhyesti tämän selvityksen osalta keskeiset Suomen ja Ruotsin yritysmuodot.

3.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

Luonnollisten henkilöiden harjoittama yritystoiminta on jaettavissa Seppo Villan (2018) mukaan ammattitoimintaan ja yksityisliikkeeseen.

Ammatinharjoittaja on ammatissaan itsenäinen, eli harjoittaa ammattiaan omaan lukuunsa, omalla riskillä ja omissa nimissään. Yksityisliikkeenä pidetään puolestaan luonnollisen henkilön ammatinharjoittamista laajemmissa puitteissa tapahtuvaa liiketoimintaa. Ammattitoiminnan ja liiketoiminnan välille ei Villan mukaan ole mahdollista vetää tarkkaa juridista rajaa. Ammatinharjoittaja ja liikkeenharjoittaja ovat juridisesti samassa asemassa ja kumpikaan ei ole ammatista taikka liikkeestä irrotettavissa oleva erillinen juridinen henkilö. (Villa 2018, 41–42.)

Suomen yksityistä elinkeinonharjoittajaa vastaa Ruotsissa lähinnä enskild näringsdkare (enskild näringsverksamhet) ja yksityisliikettä enskild firma. Kuten yksityinen elinkeinonharjoittaja, yksityisliike on luonnollisen henkilön, ei-juridisena henkilönä harjoittamaa liiketoimintaa, jonka veloista yrittäjä itse vastaa yksityishenkilönä. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei ole välttämätöntä rekisteröidä toimintaansa Ruotsin Verohallinnolle (Skatteverket) toisin kuin muiden yritysmuotojen.

3.2 Henkilö- ja kauppayhtiö

Pienyhtiöitä koskevat oikeusperiaatteet eri Euroopan maissa ovat melko yhtenevät. Kaikkialla tunnetaan avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä vastaavat yhtiömuodot. (HE 6/1987 vp, 9–12.)

Suomessa avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä käytetään henkilöyhtiön yhteisnimitystä. Henkilöyhtiöstä on kysymys, kun kaksi tai useampi harjoittaa yhtiösopimuksen perusteella yhdessä elinkeinotoimintaa yhteisen taloudellisen tarkoituksen saavuttamiseksi ja kun henkilöyhtiö on rekisteröity.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö on kahden tai useamman luonnollisen tai juridisen henkilön (oikeussubjektin) välinen oikeussuhde, joka perustuu yhtiösopimukseen (ja yhtiön rekisteröintiin). Henkilöyhtiöissä osa yhtiömiehistä vastaa henkilökohtaisesti aina yhtiön velvoitteista ja muista sitoumuksista. (Villa 2018, 46–96.)

Ruotsin kauppayhtiö (handelsbolag) vastaa Suomen henkilöyhtiöitä. Kauppayhtiö muodostuu, jos kaksi tai useampi yhtiömies (luonnollinen/juridinen henkilö) sopii yhteisesti liiketoiminnan harjoittamisesta yhtiössä ja yhtiö on rekisteröity kaupparekisteriin. Yhtiömiehet vastaavat yhtiön sitoumuksista.

Kauppayhtiö on itsenäinen juridinen henkilö, mutta verotuksen osalta laskentasubjekti, jonka tuloa verotetaan yhtiömiesten tulona yhtiömiesten osuuksien mukaisesti.

Ruotsin kommandiittiyhtiö on määritelty laissa (Lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag) kauppayhtiöksi, jossa yksi tai useampi yhtiömies (luonnollinen/juridinen henkilö) vastaa rajatusti yhtiön sitoumuksista.

3.3 Osakeyhtiö

Osakeyhtiön toiminnan perustana on yhtiön oma varallisuus ja liiketoiminta. Osakeyhtiö erottuu henkilöyhtiöstä omistajan rajoitetun vastuun sekä pääoman pysyvyyden perusteella.

Ruotsissa kuten Suomessakaan osakeyhtiössä osakkeenomistajilla ei normaalisti ole henkilökohtaista vastuuta yhtiön veloista. Ruotsissa osakeyhtiön voi samoin perustaa ja omistaa yksi henkilö tai juridinen henkilö. Ruotsissa useimmat osakeyhtiöt ovat ns. yhdenmiehen yhtiöitä (enmansbolag), joissa yksi henkilö omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet (ks. yhdenmiehen yhtiöistä Suomessa Villa 2018, 43 alaviite 54).

Juridisista henkilöistä, kuten osakeyhtiöistä ja kauppayhtiöistä, on Ruotsissa ilmoitettava, kuka varsinaisesti omistaa yhtiön tai kenen määräysvallassa yhtiö on (verklig huvudmän).

3.4 Harvainyritys ja harvainkauppayhtiö Ruotsin tuloverolainsäädännössä

Ruotsin tuloverolaissa (Inkomstskattelag 1999:1229, IL) on erityisiä säännöksiä harvainyrityksistä (fåmansföretag) ja harvainkauppayhtiöistä (fåmanshandelsbolag).

Harvainyritykseksi katsotaan muun muassa osakeyhtiö tai taloudellinen yhtymä (ekonomisk förening), jossa enintään neljä osakasta omistaa yli puolet yrityksen äänivallan tuottavista osakkeista tai osuuksista. (Inkomstskattelagen (IL) 56:2 §, SOU 2019:31, 58).

Harvainkauppayhtiöllä (fåmanshandelsbolag) tarkoitetaan muun muassa kauppayhtiötä, jossa enintään neljä osaomistajaa omistaa tai jolla muutoin on päätäntävalta yhtiössä (IL 56:4 §).

Osaomistajalla harvainyrityksessä tai harvainkauppayhtiössä tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka suoraan tai epäsuorasti omistaa tai jolla on vastaavalla tavalla hallussaan osuuksia yrityksestä (IL 56:6 §). Yrityksen omistajien lukumäärällä ei sinänsä ole merkitystä, vaan henkilöiden määrällä, jotka omistavat yhteensä enemmän kuin puolet yrityksen osuuksista. (Skatteverket 2022a).

4 Elinkeinotoiminnan verotus Suomessa ja Ruotsissa

4.1 Elinkeinotoiminnan verotus Suomessa

Suomessa liikkeen- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja yhtymien sekä näiden osakkaiden verotus kuuluu elinkeinoverotukseen piiriin.

Elinkeinoverolaissa elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa. Elinkeinoverolaissa ei ole määritelty tarkemmin elinkeinotoiminnan käsitettä. Laista ei löydy myöskään liike- tai ammattitoiminnan määritelmää. Elinkeinoverolakia laadittaessa näitä käsitteitä pidettiin sisällöltään verraten vakiintuneina ja niiden tarkempi kiteyttäminen jätettiin käytännön varaan. (Andersson & Penttilä 2014, 19.)

Suomessa yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittajan tulos verotetaan yrittäjän yritystulona. Elinkeinoyhtymän tulos verotetaan osakkaan tulona osakkaan verotusta koskevien säännösten mukaan. Yhteisöt, kuten osakeyhtiöt, ovat erillisiä verovelvollisia, jotka maksavat tuloksestaan yhteisöveroa. Yhteisön varojenjako verotetaan yhteisön osakkaan tulona. (Valtionvarainministeriö 2022.)

4.2 Elinkeinotoiminnan verotus Ruotsissa

Ruotsissa elinkeinotoiminnan verotusta koskevat säännökset ovat tuloverolaissa. Ruotsissa ole erillistä elinkeinoverolakia. (Adamsson 2003, 57). Ruotsin tuloverolaki uudistettiin vuosina 1990/1991, sekä vuonna 1999. Nykyinen tuloverolaki Inkomstskattelag (1999:1229, IL) sisältää säännökset sekä kunnallisesta että valtiollisesta verosta. (Adamsson 2003, 57.)

Ruotsissa luonnolliset henkilöt maksavat kuntien ja valtion tuloveroa tuloverolain mukaisesta palveluksesta (tjänst) tulevasta tuloista sekä elinkeinotoiminnan (näringsverksamhet) tuloista (yhteisesti ansiotulot). Lisäksi luonnolliset henkilöt maksavat valtion tuloveroa pääomatuloista ja ns. kasvurahastoon (ks. luku 4.2.4.) siirretyistä tuloista. (IL 1:3 §). Tuloverolain pääomatuloihin kohdistuu 30 prosentin suhteellinen valtion tulovero, mutta ansiotuloja verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaan.

Veronalaiset tulot jaetaan Ruotsin tuloverolaissa siten kolmeen tulolajiin: palvelukseen (tjänst), elinkeinotoimintaan (näringsverksamhet) ja pääomaan. (SOU 2018:49, 58).

Tuloverolain mukaiseksi palvelukseksi katsotaan tulot ja menot (utgifter) siltä osin kuin näitä ei katsota tuloverolain mukaiseksi elinkeinotoiminnaksi tai pääomaksi (10:1 § IL). Palvelulla (tjänst) tarkoitetaan palkkatyötä (anställning), toimeksiantoa (uppdrag) tai muuta tuloa tuottavaa tilapäistä tai pysyvää toimintaa, joka ei viittaa elinkeinotoimintaan. (IL 10:1–4 §, SOU 2018:49, 58, SOU 2008:76, 27.)

Palveluksi katsotaan esimerkiksi myös osingot ja osakkeiden myyntivoitot harvainyrityksissä tietyin osin (ks. harvainyrityksistä jäljempänä luku 4.2.3).

Tuloverolain mukaisiksi elinkeinotoiminnan tuloiksi lasketaan tulot ja menot, jotka perustuvat elinkeinotoimintaan. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan ansiotoimintaa (förvärvsverksamhet), jota harjoitetaan ammattimaisesti ja itsenäisesti (ks. IL 13:1 §). Toiminnalta edellytetään yleisesti itsenäisyyttä, pysyvyyttä (varaktighet) ja voittotarkoitusta. (SOU 2008:76, 27.)

4.2.1 Aktiivinen ja passiivinen elinkeinotoiminta

Yksityinen elinkeinonharjoittaminen tai kauppayhtiössä luonnollisten henkilöiden harjoittama toiminta voi tuloverolain perusteella olla joko aktiivista tai passiivista.

Elinkeinotoiminta on aktiivista, jos toimintaa ei ole harjoitettu vähäisessä (oväsentlig) laajuudessa (ks. IL 2:23 §). Merkittävin ero aktiivisella ja passiivisella toiminnalla on se, että elinkeinonharjoittaja maksaa aktiivisesta toiminnasta sosiaalivakuutusmaksut (ts. omamaksut, egenavgifter) toiminnan ylijäämästä (ks. SFB 59:14 §).

Jos kyse on passiivisesta toiminnasta, maksetaan ylijäämästä omamaksujen sijaan erityinen palkkavero (särskild löneskatt). (Skatteverket 2022b).

Aktiiviseksi elinkeinotoiminta katsotaan yleensä, jos työaika vastaa kolmasosaa toiminnan normaalista työajasta. Kauppayhtiössä toimintaa pidetään aktiivisena, jos yhtiömies on työskennellyt yhtiössä vähintään 500 tuntia kalenterivuodessa. Omaan työpanokseen pääosin perustuvassa toiminnassa vähäisempikin työtuntimäärä riittää, jotta toiminta katsotaan aktiiviseksi.

Selvityksen SOU 2020:50 tarkastelussa olleiden verotietojen mukaan noin 80 prosenttia tarkasteluajankohdan yrittäjistä harjoitti aktiivista toimintaa ja 20 prosenttia passiivista toimintaa. (SOU 2020:50, 59).

4.2.2 Osakeyhtiöiden verotuksesta

Osakeyhtiön tuloa verotetaan tuloverolain elinkeinotoimintana. Valtion tuloveroa maksetaan toiminnan voitosta (20,6 % vuonna 2021).

Osakeyhtiön voittoa, joka jaetaan osinkoina osakkeenomistajille, verotetaan pääomatulona. Harvainyrityksiä koskevat kuitenkin erityiset säännöt (ks. jäljempänä luku 4.2.3). Osakkeenomistaja, joka työskentelee yrityksessä, katsotaan palkkatyössä olevaksi (anställd) ja jonka palkkaa verotetaan samalla tavoin kuin palkkatyössä olevaa, joka ei omista yhtiön osakkeita.

Osakeyhtiöiden osaomistajat eivät maksa sosiaalivakuutusmaksua (omamaksua), vaan sosiaalivakuutusmaksut peritään nostettavista yrittäjäomistajille maksettavista palkoista. Yhtiö maksaa palkoista työnantajan sosiaalimaksut.

4.2.3 Harvainyritysten ja harvainkauppayhtiöitä koskevista tuloverosäännöt

Pääomatulojen ja ansiotulojen veroasteiden ero on tehnyt Ruotsissa tarpeelliseksi luoda säännöt, joilla erottaa pääomatulot ansiotuloista. Taustalla on oletus, että yritykset, joissa on pieni määrä yrityksessä työskenteleviä osaomistajia, voisivat valita

nostavatko tuloa yrityksestä palkkana, osinkoina tai osakkeiden myyntivoittona (kapitalvinst). On katsottu, että ilman sääntelyä, omistajat voisivat vältellä progressiivista ansiotuloa jakamalla tuloa osinkoina tai myyntivoittona palkan sijasta.

Säännöt tähtäävät siihen, että henkilöllä, joka omistaa ja työskentelee harvainyrityksessä (fåmansföretag), on yhtä korkea vero kuin ansiotuloista työntekijällä ilman omistajaintressiä. Osuuksia harvainyrityksestä verotetaan tuloverolain pääomana siltä osin kuin tulot ovat pääoman tuottoa. Mahdollista ylijäävää osuutta verotetaan tulona palvelusta (tjänst). (Skatteverket 2022c.)

Osa osingonjaosta ja osakkeiden myyntivoitosta luonnollisille henkilöille katsotaan tuloverolain pääomatulon sijasta tuloksi palvelusta (ks. IL 57:2 §). Tuloverolain luvun 57 sääntöjen tarkoituksena on siis estää ansiotulojen muuntamista pääomatuloiksi harvainyritykseksi katsotuissa osakeyhtiöissä ja taloudellisissa yhteisöissä sekä harvainkauppayhtiöiksi katsotuissa kauppayhtiöissä. Sääntöjä kutsutaan edelleen usein 3:12-säännöiksi, sillä ne olivat aiemmin, jo kumotun valtion tuloverolain (1947:576) 3 pykälän 12 momentissa.

Osaomistajien osinkoja ja osakkeiden myyntivoittoa verotetaan tiettyyn rajatuloon (gränsbelopp) saakka tuloverolain pääomatulona, johon kohdistuu alennettu, 20 prosentin verokanta. Rajan ylittävän osin osinkoja verotetaan tuloverolain palveluksena (tjänst) korkeamman verokannan mukaan. (Skatteverket 2022d.)

Rajatulo määritetään osaomistajan itselleen nostetun palkan määrän mukaan. Rajatulo on puolet edellisen vuoden palkasta. Nostetun palkan tulee täyttää vähimmäismääriä koskevat edellytykset. Vaihtoehtoisesti on käytettävissä kiinteä rajatulo, mikäli palkan määrälle asetettu vähimmäisehto ei täyty. (Mielonen et al. 2018, 23, Skatteverket 2022d.)

Vaikka osinkoja ja osakkeiden myyntivoittoa verotetaan tulona palveluksesta, ei näistä kuitenkaan makseta sosiaalivakuutusmaksuja eikä erityistä palkkaveroa. (Skatteverket 2022c). Ne eivät myöskään ole etuuksiin oikeuttavaa tuloa.

4.2.4 Elinkeinonharjoittajien ja kauppayhtiöiden yhtiömiesten verotuksesta

Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja kauppayhtiöiden yhtiömiesten tuloa elinkeinotoiminnasta verotetaan tuloverolain elinkeinotoimintana progressiivisella veroasteikolla. Verotuksessa on mahdollista tehdä tiettyjä vähennyksiä, mutta veronalaisen tulon ja sosiaalivakuutusmaksujen perusteena olevan tulojen määrä on mahdollista myös pienentää tai siirtää jaksotusrahaston avulla, koronjaolla ja kasvurahaston tulontausmenettelyjä käyttämällä (ks. alla).

Yleisesti koronjaon, kasvurahaston ja jaksotusrahaston voisi kuvata verotuksen varauksina (avsätningar), joita voi tehdä vähentääkseen (koronjako) tai lykätäkseen (kasvu- ja jaksotusrahasto) verotusta tuloverotuksen elinkeinotoiminnassa. (SOU 2020:50, 44.)

Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja kauppayhtiöiden luonnollisten henkilöiden verotusta, mukaan lukien jaksotusrahaston, koronjaon ja kasvurahaston toimivuutta on tarkastelu erityisesti selvityksessä SOU 2020:50.

4.2.4.1 Kasvurahasto

Kasvurahaston (expansionfond) tarkoituksena on antaa itsenäisille elinkeinonharjoittajille ja kauppayhtiöiden osaomistajille mahdollisuus, kuten osakeyhtiön omistajalle, harjoittaa ja laajentaa toimintaa varoin, joita verotetaan kevyemmin kuten yhteisöveroä sovellettaessa. Elinkeinotoiminnan tuloa voidaan siirtää kasvurahastoon. Siirrettävästä summasta peritään erityinen kasvurahastovero (22 %). Loput tuloverosta sekä omamaksut maksetaan, kun kasvurahaston varat palautetaan elinkeinotoiminnan tuloihin. Kasvurahastoon siirrettävien tulojen kautta voidaan siis siirtää verotusta ja sosiaalivakuutusmaksujen maksamista.

4.2.4.2 Koronjako

Koronjaon (röntefördelning) tarkoitus on myös antaa yksityiselle elinkeinonharjoittajalle ja kauppayhtiöiden osaomistajille mahdollisuus jakaa elinkeinotoiminnan tuloa osaan, joka verotetaan tuloverolain elinkeinotoimintana, ja osaan, joka verotetaan tuloverolain pääomatulona. (SOU 2050:50, 45.) Tuloja elinkeinotoiminnasta verotetaan normaalisti progressiivisella tuloverolla ja tuloista maksetaan myös sosiaalivakuutusmaksut eli omamaksut (egenavgifter). Elinkeinotoiminnasta on mahdollista siirtää pääomatuloihin kaavamaisesti laskettua tuottoa pääomalle, joka verotetaan tuloverolain pääomatulona (30 %). (Skatteverket 2022e.) Koronjaolla siirretty tulo voi vähentää verojen ja myös omamaksujen määrää, mutta samalla henkilön etuuksien perusteena olevan tulon ja sosiaalietuuksien kertymistä.

4.2.4.3 Jaksotusrahasto

Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja kauppayhtiöiden luonnolliset osaomistajat voivat tehdä enintään 30 prosentin siirron yhtiön verovuoden elinkeinotoiminnan ylijäämästä jaksotusrahastoon (periodiseringsfond). Myös osakeyhtiöt voivat hyödyntää jaksotusrahastoa ja siirtää enintään 25 prosenttia yhtiön ylijäämästä jaksotusrahastoon.

Rahastoon siirretty tulo on siirrettävä takaisin verotettavaan tuloon kuuden vuoden kuluessa, tai viimeistään silloin, kun elinkeinotoiminta lopetetaan. Jaksotusrahastossa olevalle määrälle lasketaan valtion viitekorkoon perustuvaa korkoa (ks. Järvinen 2017, 206, alaviite 6.)

5 Ruotsin F-verojärjestelmä

Merkittävää Ruotsin yrittäjänä työskentelyn verotuksessa ja sosiaalivakuutusmaksujen määräytymisessä on Ruotsin F-verojärjestelmä (F-skattesystemet).

F-verojärjestelmä määrittää pitkälti sen, ketä verotetaan ja kenellä on velvollisuus maksaa työskentelyyn kohdistuvat ennakkoerot ja sosiaalivakuutusmaksut (ks. sosiaalivakuutusmaksuista jäljempänä luku 6).

Suomessa ennakoperintärekisteriin kuulumisen voisi katsoa vastaavan verojen ennakonpidätyksen osalta F-verojärjestelmää. Kuitenkin, jos maksettava suoritus Suomessa katsotaan verotuksessa palkaksi, on maksajan aina toimitettava ennakonpidätys, vaikka saaja kuuluisikin ennakoperintärekisteriin. (Verohallinto 2022a). Työsuhteessa työskentelystä tulee Suomessa myös maksaa muun muassa työnantajan ja työntekijän työeläkemaksut.

Ennakkoeron maksamista koskeva F-verokortti (F-skattsedel) otettiin Ruotsissa käyttöön vuonna 1993. (SOU 2018:49, 40–43). F-verokortilla/ F-verotodistuksella (F-skattebevis) työsuorittaja pystyi osoittamaan olevansa F-verojärjestelmän piirissä. Vuonna 2012 F-verokortti korvattiin F-verotettavaksi hyväksymisellä (godkännandet för F-skatt). (SOU 2018:49, 46).

F-verojärjestelmän tarkoituksena voidaan katsota olevan se, että se olisi selkeä, yksinkertainen ja ennustettava määrittämään sen, kuka maksaa työskentelyyn liittyvät verot ja sosiaalivakuutusmaksut. (ks. SOU 2019:31, 156, 13–16).

Jäljempänä käytetään käsitettä F-verotettava ilmaistaessa, että henkilö on hyväksytty F-verojärjestelmän piiriin. F-verotettavaksi pääsy ei ole muodollinen vaade elinkeinotoiminnan harjoittamiselle, mutta on usein tarpeellinen toimeksiantajalle, jotka sisältävät työntekeä korvausta vastaan toimeksiantajalle. (SOU 2008:76, 126). Jos henkilö (luonnollinen tai juridinen) hyväksytään F-verotettavaksi, ei työstä maksetun korvauksen maksajan tarvitse tehdä ennakonpidätystä työn suorittajalle maksetusta korvauksesta. (SOU 2019: 104–105.) F-verotettavaksi hyväksytyn katsotaan lähtökohtaisesti täyttävän tuloverolainsäädännön elinkeinotoiminnan harjoittamisen kriteerit. (SOU 2019:31, 156, 2008:76, 28).

Taustalla F-veron käyttöönotossa oli työntekijän ja työnantajan käsitteistä vallinnut epäselvyys. Jos työskentelyssä oli kyse elinkeinotoiminnasta (luonnollinen tai juridinen henkilö), tuli työsuorittajan itse hoitaa ennakkoero sekä sosiaalivakuutusmaksut. Muutoin tuli tehdä ennakonpidätys ja maksaa työnantajamaksut. Soveltamista koskevien epäselvyyksien johdosta työnantajamaksuja saatettiin vaatia maksettavaksi takautuvasti pitkänkin ajan takaa. (SOU 2008:76, 39, SOU 2018:49, 40–41.)

F-verojärjestelmän toimivuutta, kehittämistä ja tarkoituksenmukaisuutta on selvitetty Ruotsissa ajoittain (mm. SOU 2008:76, SOU 2018:49, 2019:31). Taustalla on ollut mm. pyrkimys yksinkertaistaa yrittäjäksi ryhtymisen aloittamista. Ongelmaksi on esimerkiksi palvelusektorilla ollut se, että toimeksiantaja on voinut olla vaikea saada ilman,

että voisi osoittaa olevansa F-verotettava. Kokonaisuutena F-verojärjestelmä on kuitenkin nähty pääsääntöisesti hyvin toimivaksi järjestelmäksi. (SOU 2019:31, 18).

5.1 F-verotettavaksi hakeutuminen ja hyväksyminen

F-verotettavaksi hyväksymisen ehdot on asetettu veromenettelylaissa (skatteförfarandelagen 2011:1244, SFL).

Perusedellytys F-verotettavaksi hyväksymiselle on se, että hakija harjoittaa tai hänellä on tarkoitus harjoittaa elinkeinotoimintaa. Elinkeinotoimintaa tarkastellaan tuloverolain (IL 13 luku) säännösten mukaisesti. (SOU 2019:31, 86). F-verotettavaksi pääsyä haetaan Ruotsin Verohallinnolta (Skatteverket).

Hakemus hyväksytään, jos elinkeinotoimintaa harjoitetaan tai on tarkoitus harjoittaa Ruotsissa. Hakemusta ei hyväksytä, jos on esimerkiksi aiheellista epäillä, että elinkeinotoimintaa ei harjoiteta tai tulla harjoittamaan, tai hakemus perustuu vain kauppayhtiön osaomistajan tuloihin tai, jos henkilö on esimerkiksi jättänyt ilmoittamatta tietoja Verohallinnolle. (SFL, SOU 2019:31, 82.) Käytännön voisi katsoa vastaavan osin Suomen ennakkoperintärekisteriin merkitsemistä. (ks. Verohallinto 2021).

Juridisen henkilön toimintaa verotetaan aina elinkeinotoimintana. Ruotsin Verohallinnon ei siten normaalisti tarvitse arvioida, harjoittaako juridinen henkilö elinkeinoa. Kysymykseksi muodostuu enemmän se, harjoittaako tai tuleeeko toimintaa harjoittamaan juridinen henkilö. Arvioinnissa tarkastellaan mm. sitä harjoitetaanko liikettä (rörelse) eli jonkinlaista muuta toimintaa kuin käteisvarojen tai arvopaperien tai vastaavien hallintaa. (SOU 2019:31, 91–94, ks. IL 2:24 §)

Myönteinen ratkaisu F-verotettavaksi hyväksymisestä annetaan toistaiseksi voimassa-olevana. (ks. SOU 2019:31, 85).

5.2 Tarkemmin F- ja A-verojärjestelmästä

Ennakkoveron maksamiseksi on Ruotsissa F-verojärjestelmän käyttöönoton myötä kaksi veromuotoa: F-vero ja A-vero.

5.2.1 Yksityiset elinkeinonharjoittajat

F-verotettavaksi hakeutuminen on vapaaehtoista yksityiselle elinkeinonharjoittajalle. Jos F-veromuotoa ei haeta Verohallinnolta, vero maksetaan automaattisesti A-veromuodon mukaisesti. (SOU 2018, 60). A-verotettavana oleminen tarkoittaa, että jos työskentelystä maksettava korvaus katsotaan tuloksi palkkatyöstä, korvauksesta tulee pidättää ennakkovero ja maksaa työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Pääsääntönä on, että työstä korvausta maksavan tulisi maksaa myös työnantajan sosiaalimaksut. Poikkeuksena on siis mm. tilanteet, jossa korvauksen saaja on hyväksytty F-verotettavaksi.

Luonnolliset henkilöt, jotka harjoittavat sekä yritystoimintaa että työskentelevät palkkatyössä, voidaan hyväksyä F-verotettavaksi tietyin ehdoin samalla kun maksavat A-veroa, eli olla FA-verotettavia (ruots. ha FA-skatt). Ehtona FA-verotettavuudelle on se, F-veroa käytetään vain elinkeinotoiminnasta tuleviin tuloihin. A-ennakkovero koskee vain luonnollisen henkilön erillistä palkkatyötä.

Henkilö voi olla myös velvollinen maksamaan veron enakkona erityistä A-veroa (särskild A-skatt), eli SA-veroa (SA-skatt), joka on täydennys ”tavalliselle” A-verolle. Näin on esimerkiksi, jos henkilö ei ole F-verotettava ja jos ennakonpidätyksellä pidätetyn veron ei odoteta kattavan lopullista veron määrää. Esimerkiksi kauppayhtiön yhtiömiehet voivat olla velvollisia maksamaan SA-veroa sekä samalla sosiaalivakuutusmaksut (omamaksut) osuutena yhtiön ylijäämästä.

5.2.2 F-verojärjestelmä ja kauppayhtiön harjoittama elinkeinotoiminta

Juridisten henkilöiden, kuten osakeyhtiön ja kauppayhtiön kautta harjoitettua, liiketoimintaa verotetaan lähtökohtaisesti elinkeinotoiminnan tuloina. Yhtiö hakee verohallinnolta pääsyä F-verotettavaksi.

Jos yhtiö ei osoittaisi olevansa F-verotettava, tulisi yhtiölle työstä korvausta maksavan pidättää ennakkovero yhtiölle maksettavasta korvauksesta. Juridiselle henkilölle maksettavasta korvauksesta ei toimeksiantaja kuitenkaan maksaisi sosiaalivakuutuksen sosiaalivakuutuksen työnantajamaksuja.

Kauppayhtiöiden yhtiömiehet maksavat yleensä itse veron enakkona SA-veroa sekä sosiaalivakuutusmaksut Ruotsin Verohallinnolle.

Aktiivisesti elinkeinoa harjoittava yhtiömies maksaa verot ja sosiaalivakuutusmaksut osuutensa mukaisesti elinkeinotoiminnan ylijäämästä (överskott). Passiivisesti elinkeinoa harjoittava yhtiömies maksaa osuutensa mukaisesti elinkeinotoiminnan ylijäämästä erityisen palkkaveron (särskild löneskatt), joka oli 24,26 prosenttia vuonna 2022.

Jotta kauppayhtiön (ml. kommandiittiyhtiön) yhtiömiehet voisivat erikseen kauppayhtiöstä olla F-verotettavia, tulisi heidän harjoittaa muuta elinkeinotoimintaa kuin yhtiön tuloihin perustuvaa toimintaa. Yhtiömiehen tulisi siis harjoittaa jotain yksityistä elinkeinoa F-verotettavaksi hyväksymisen edellytyksenä.

6 Sosiaalivakuutusmaksut Ruotsissa

Sosiaalivakuutusmaksuilla rahoitetaan sosiaalivakuutusmaksuja koskevan lain mukaan ensisijaisesti sosiaalivakuutusta (Cejie 2020, 133).

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ja elinkeinonharjoittajien ja muiden omamaksuja maksavien tahojen sosiaaliturvamaksuja koskevat säännökset löytyvät sosiaalimaksulaista (Socialavgiftslag 2000:980, SAL). Vanhuuseläkkeen rahoitusta koskevia säännöksiä on myös APL-laissa (lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift) ja laissa valtion vanhuuseläkemaksusta (lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift) (ks. SAL 1:1 §).

Vuonna 2001 voimaan tullut SAL sisältää säännökset sosiaaliturvaa rahoittavista työnantajamaksuista ja omamaksuista (egenavgifter), joita maksavat elinkeinonharjoittajat ja muut maksunalaisista tuloista omamaksuja suorittavat henkilöt.

Ruotsissa F-verojärjestelmän käyttöönoton jälkeen Verohallinto käytännössä määrittää, kenen velvollisuus on maksaa työskentelystä sosiaalivakuutusmaksut. (SOU 2018, 59, SOU 2019:39, 105, Cejie 2020, 161). Verohallinto ratkaisee sen, maksetaanko erityinen A-vero, F-vero tai sekä F ja A-vero (FA-vero). Jos henkilö on hyväksytty F-verovelvolliseksi, ei sosiaalivakuutuksen työnantajamaksuja pidä maksaa (2:5 § SAL). Merkitystä ei ole sillä, harjoittaako korvauksen vastaanottaja elinkeinotoimintaa tai onko tulo korvausta tuloverolain mukaisesta palveluksesta (tjänst). Kuitenkin jos korvauksen maksaja katsoo, että tiedot F-verotettavaksi hyväksymisestä olisivat virheelliset, ei F-veroa tulisi hyväksyä. (SOU 2019:39, 105–107.)

Pakollisilla työnantaja- ja yrittäjämaksuilla rahoitetaan myös muita menoja kuin maksun perusteena olevia etuuksia. Etuudet ylittävä osuus maksuista on katsottu olevan enemmän vero, joten verojärjestelmän neutraliteetin ylläpitämiseksi verotetaan tuloja, jotka jäävät SAL:n ulkopuolelle, yleisellä palkka-maksulla (allmän löneavgift, 11,62 % v. 2022), joka vastaa sosiaalimaksujen veroluonteiseksi katsottua osuutta (SOU 2008:76, 29, ks. Cejie 2020, 139).

6.1 Sosiaalivakuutusmaksujen maksuperusteet ja määrät yrittäjillä

Sosiaalimaksulaki SAL:n mukaan omamaksujen (egenavgifter) peruste on nettotulot, joilla tarkoitetaan (aktiivisen) tulonhankkimiskulujen vähentämisen jälkeistä ylijäämää (överskott). Jos elinkeinotoiminnan ylijäämä jää alle 1000 kruunun vuodessa, ei omamaksuja peritä.

Yrittäjiä (pl. osakeyhtiöyrittäjät) koskeva omamaksu Ruotsissa on 28,97 prosenttia (v. 2022) aktiiviseksi katsotun elinkeinotoiminnan ylijäämästä. Osakeyhtiöyrittäjien palkasta maksetaan puolestaan työnantajamaksut, jotka ovat yhteensä 31,42 prosenttia sosiaalivakuutusmaksujen alaisista palkoista.

Omamaksujen vanhuuseläkemaksuosa 10,21 prosenttia (v. 2022), kuten myös osakeyhtiöyrittäjiä koskevassa työnantajamaksussa.

Sosiaalivakuutusmaksut maksetaan myös mahdollisista tuloista, jotka ylittävät eläkeoikeutta kerryttävän tulon ylärajan.

Kaikki luonnolliset henkilöt, jotka ovat vakuutettuja Ruotsin sosiaalivakuutusjärjestelmässä, maksavat lisäksi yleistä eläkemaksua (allmän pensionsavgift) APL-lain mukaisesti (lag (1994:1744) om allmän pensionsavgift). Yleisellä eläkemaksulla rahoitetaan nykyistä ansaintaeläkettä (inkomstpension) ja vanhaa ATP-ansioeläkettä. Maksun suuruus (v. 2022) on 7 prosenttia maksun perusteesta. Yleistä eläkemaksua ei makseta enää tuloista, jotka ylittävät 8,07-kertaisen tuloperusmäärän (ks. tuloperusmäärästä esim. Eläketurvakeskuksen verkkosivut²). Yleisen eläkemaksun perusteena APL:ssä viitataan sosiaalivakuutuskaaren 59 luvun palkkatyöstä (anställning) ja muusta ansio-työstä tuleviin tuloihin. Koska yleinen eläkemaksu on vähennettävissä tuloverotuksessa, ei maksua kuitenkaan käytännössä tule maksettavaksi.

2 www.etk.fi > Työ ja eläkkeet ulkomailla > Muiden maiden eläkejärjestelmät > Eurooppa > Ruotsin eläkejärjestelmä.

7 Oikeus sosiaaliturvaan ja sosiaalietuuksien perusteena oleva tulo

Sosiaalivakuutuskaaren (2:2 §) mukaan sosiaalivakuutusta hallinnoi Ruotsissa Vakuutuskaassa (Försäkringskassan), Verohallinto (Skatteverket) ja Eläkeviranomainen (Pensionsmyndigheten).

Oikeus sosiaaliturvaan määritellään sosiaalivakuutuskaassa (socialförsäkringsbalk 2010:110, SFB). Sosiaalivakuutuskaari kattaa Ruotsin asumisperusteisia ja työperusteisia etuuksia.

Yleisenä tavoitteena Ruotsin sosiaalivakuutuksessa on katsottu, että se olisi niin pitkälle kuin mahdollista neutraali sen suhteen, tuleeko tulo palkkatyöstä (anställning) tai muusta ansiotyöstä. (SOU 2019:31, 186).

Sosiaalivakuutuksessa luonnollisia henkilöitä, jotka harjoittavat yksityistä elinkeinoa tai toimivat kauppayhtiössä tai jotka ovat F-verotettavia, kutsutaan tyypillisesti termillä ”egenföretagare”. (SOU 2019:31, 186, Lindquist & Wadensjö 2007, 52). Egenföretagare-käsite on laajemmaltikin käytössä, esim. puhekielessä ja tilastoinnissa, mutta sille ei toisaalta löydy yksiselitteistä määritelmää Ruotsin lainsäädännöstä (tai EU-oikeudestakaan). (SOU 2018:49, 24).

7.1 Eläkkeen perusteena olevien tulojen muodostuminen yrittäjänä työskentelystä

Eläkemaksujen yhteys etuihin on Ruotsissa vaihdellut eri aikoina ja etuusjärjestelmissä. (ks. Cejje 2020, 118). Nykytilassa yleinen eläkejärjestelmä lähtee periaatteesta, että ansiosidonnainen eläke on suoraan sidottu henkilöihin tuloihin perustuviin maksuihin. Yleinen eläke on siten riippuvainen oikein tilitetyistä maksuista, jotta maksetuista eläkemaksuista muodostuu oikeus eläke-etuuteen. (SOU 2019:31, 187).

Eläkkeen perusteena olevat tulot (pensions grundande inkomst, PGI) tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, mitä tuloja henkilö on saanut vuoden aikana. (Cejje 2020, 186.)

PGI perustuu henkilön vuosittaisiin veroilmoitustietoihin ja valtion tuloverotusta koskevaan päätökseen (ks. SFB 59:33 §).

Verohallinto ratkaisee eläkkeeseen oikeuttavan tulon määrän lopullisen veropäätöksen yhteydessä. Verohallinto myös ratkaisee sen, katsotaanko tulon olevan eläkkeen perusteena olevaa tuloa palkkatyöstä tai aktiivisesta muusta ansiotyöstä. (SOU 2019:31, 187–188.)

Sosiaalivakuutuskaassa on säännökset siitä, mitkä tulot katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi tuloksi (ks. SFB 59:8–21 §, ks. SOU 2019:31, 184).

Henkilön eläkkeen perusteena olevat tulo PGI voi muodostua palkkatyöstä saaduista tuloista (inkomst av anställning), muusta ansiotyöstä saaduista tuloista (inkomst av annat förvärvsarbete) ja/tai verotettavista etuustuloista.

Tuloiksi palkkatyöstä (anställning) katsotaan henkilön saama palkka, muut korvaukset ja edut sekä kustannustenkorvaukset. Myös ei-palkkatyössä (inte anställd) saadut korvaukset ja tilapäiset ansiotulot katsotaan tuloiksi palkkatyöstä. Kyseisissä toimeksiantotuloja koskevissa tilanteissa korvauksen maksaja rinnastetaan työnantajaksi ja työnsuorittaja työntekijäksi (ks. SFB, 59:9 §).

Muusta ansiotyöstä saaduiksi tuloiksi katsotaan tuloverolain aktiivisesta elinkeinon harjoittamisesta saadut tulot sekä mm. tilapäisestä itsenäisesti harjoitetusta ansiotyöstä. (SFB 59:14 §), jotka on ilmoitettu veroilmoituksessa.

Muusta ansiotyöstä saaduksi tuloksi katsotaan myös mm. palkkatyöstä ja toimeksiantoista saatu tulo, jos henkilö on hyväksytty F-verovelvolliseksi (SFB 59:15 §). Muusta ansiotyöstä saaduksi tuloksi katsotaan myös korvaus työstä, joka on maksettu kauppayhtiöstä kauppayhtiön osaomistajalle (SFB 59:20 §).

Elinkeinonharjoittajilla eläkettä kerryttävä tulo on sidoksissa omamaksujen (egenavgifter) perusteena olevaan nettotuloon, aktiivisen elinkeinotoiminnan ylijäämään. Näin on myös sairauspäivärahan perusteena oleva tuloa (SGI) laskettaessa, jossa lähtökohtana pidetään tuloja, ylijäämää elinkeinotoiminnasta. SGI:n määrittäminen eroaa kuitenkin PGI:n määrittämisestä mm. siinä, että SGI:n määrittämisessä käytetään mukana myös vertailutuloa (sitä mikä olisi vastaava palkansaajalle maksettava palkka). (ks. Riksrevisionen 2018, 21–24, Försäkringskassan 2022).

Ruotsissa osakeyhtiöyrittäjän eläkkeen perusteena oleva tulo (PGI) kertyy lähtökohteisesti yrityksestä itselle maksettavasta palkasta. Osakeyhtiöyrittäjien osalta voi huomioida, että harvainerityksissä tuloina palvelusta (tjänst) verotettavia pääomatuloja (osingot ja osakkeiden myyntivoitot), ei lasketa eläkkeeseen oikeuttavaksi tuloksi. Nämä eivät myöskään ole sosiaalivakuutusmaksujen alaista tuloa. (ks. SAL 2:23 §).

Eläkettä kerryttävä vuositulon alaraja on 20 431 kruunua (v. 2022). (Skatteverket 2022f, Pensionsmyndigheten 2022a). PGI:n yläraja on 7,5-kertainen tuloperusmäärä. Vuonna 2022 PGI:n enimmäismäärä oli 532 500 kruunua (n. 50 353 €) vuodessa ja 44 375 kruunua (n. 4196 €) kuukaudessa. Henkilön PGI muodostuu ansaintavuoden palkkatuloista ja tuloista muusta ansiotyöstä, joihin tehdään 7 prosentin vähennys (vähennetään yleinen eläkemaksu, ks. yllä luku 6.1). PGI:n enimmäismäärä kertyy 572 600 kruunun (n. 54 145 €) vuositulolla (v. 2022). Vanhuuseläkettä eläkkeen perusteeksi katsotuista tuloista kertyy 18,5 prosenttia niin työntekijöillä kuin yrittäjilläkin. (ks. Skatteverket 2022h, Pensionsmyndigheten 2022b, 2022c.)

8 Työntekijänä ja yrittäjänä työskentelyn rajapinnat ja F-veron väärinkäytökset Ruotsissa

8.1 Työntekijän ja työnantajan käsitteistä työ-, sosiaali- ja vero-oikeudessa

Ruotsissa vero-oikeudellinen työntekijän käsite rakentuu siviilioikeudelle (johon mm. työoikeus luetaan), mutta vero-oikeuden ja työoikeuden työntekijäkäsitteet eivät kuitenkaan ole yhtenevät, kuten ei Suomessakaan.

Työtä, jota työoikeudellisesti ei pidetä työntekijänä tehtynä, ei välttämättä Ruotsissa aina veroteta elinkeinotoimintana. Pääsääntöisesti vero- ja työoikeutta koskevat oikeudenalat kuitenkin seuraavat toisiaan. (SOU 2019:31, 182, SOU 2008:76, 31.)

Kuten edellä tuli esiin, sosiaalivakuutusmaksujen keräämisellä ja ansioperusteisten etuuksien perusteena olevan tulon määrittämisellä on puolestaan Ruotsissa kiinteä yhteys verotukseen, nykyisin erityisesti F-verojärjestelmän kautta.

Nykyisin voimassa olevan sosiaalimaksulain (Socialavgiftslag (2000:980), SAL) mukaan (2:5 §) työnantajamaksuja ei makseta, jos työstä korvauksen saaja on F-verotettava. Sosiaalimaksulain säätämisen yhteydessä keskusteltiin työnantaja- ja työntekijäkäsitteiden sisällöstä. Laissa päädyttiin käyttämään termin ”työnantaja” sijasta laajempaa ilmaisua ”se, joka maksaa korvauksen” (den som utger ersättning). Myöskään työntekijän käsitettä ei löydy sosiaalimaksulaista. (SOU 2019:31, 181–183.)

Aiemmin ATP-ansioeläkelainsäädännön valmistelussa käytiin keskustelua eläkelainsäädännössä sovellettavasta työntekijän ja työnantajan käsitteestä. Pohjaksi esitettiin sovellettavaksi siviilioikeudellista, erityisesti lomalainsäädännön (semesterlagen) mukaista työntekijän/työnantajan käsitettä. (ks. luku 2.3 ja SOU 2019:31,185.) Työnantajäkäsitteen merkitys sosiaalivakuutusoikeudessa on kuitenkin vähentynyt Ruotsissa, sillä F-verojärjestelmän käyttöönoton myötä F-vero on sidottu elinkeinotoiminnan käsitteeseen. Kuitenkin työoikeudellisella arviolla työsuhteen muodostumisesta on osaltaan merkitystä siinä, katsotaanko toiminta tuloverolain mukaiseksi elinkeinotoiminnaksi tai palveluksi (tjänst). (ks. SOU 2019:31, 186, 2008:76, 28).

Tulokäsitteiden kautta tarkasteltuna voi vielä huomioida, että Ruotsin tuloverolain mukainen tulokäsite ja eläkkeen perusteena oleva tulo (PGI) eivät kuitenkaan ole identtisiä soveltamisalaltaan, vaikkakin mm. F-veroa koskevien sääntöjen kautta ovat kytköksissä toisiinsa. Esimerkiksi eläkkeen perusteena olevan tulo voi määräytyä muusta ansiotyöstä saaduksi tuloksi (inkomst av annat förvärvsarbete), vaikka tulo verotettaisiinkin tulona palkkatyöstä.

Suomessa työoikeudellisella työsuhteen käsitteellä on keskeinen sija työeläkkeitä koskevassa sääntelyssä.

Työntekijän ja yrittäjän välinen rajanveto työeläkelainsäädännössä perustuu työoikeudelliseen työsopimuksen ja sitä myötä työsuhteen käsitteeseen. Työeläkelakeja sovellettaessa noudatettava työsuhteen käsite ja eläkkeen perusteena oleva työansio voivat erota ennakkoperintälain mukaisista työsuhteen ja ennakonpidätyksen alaisen palkan käsitteistä.

Ruotsissa Verohallinto ratkaisee siis sen, verotetaanko tulo elinkeinotoimintana tai palveluksena (tjänst) ja hyväksytäänkö henkilö F-verotettavaksi. Verohallinto ratkaisee myös eläkkeen perusteena olevan tulon lajin ja määrän. Suomessa jos on epäselvyyttä siitä, mitä työeläkelakia työskentelyyn on sovellettava (esim. TyEL tai YEL), Eläketurvakeskus voi antaa asiasta soveltamisalapäätöksen.

8.2 Laskutuspalveluyritykset ja itsensätyöllistämisen käsite Ruotsissa

Suomessa on käyty keskustelua ns. laskutuspalveluista ja laskutuspalveluja käyttävien henkilöiden sosiaalivakuuttamisesta.

Suomessa laskutuspalveluyrityksiksi luokiteltuja yrityksiä ja toimintamallia koskevaa vastaavaa keskustelua käydään Ruotsissa esimerkiksi "itsensätyöllistämisyriyten" (egenanställningsföretag), "laskutuspalveluyriyten" (faktureringsföretag) "laskutuspalvelualustojen" (faktueringsplattformar), "alustayriyten" (plattformföretag) ja "itsetyöllistämisyriyten" (självanställningsföretag) termeillä. (ks. SOU 2018:49.) Laskutusperiaatteella toimivien yritysten palveluita käyttävien henkilöiden kohdalta käytetään puolestaan itsensätyöllistäjien/itsensätyöllistämisen (egenanställning) käsitettä. Egenanställning-käsite on nähty jonkin verran kiistanalaisena Ruotsissa, ja on esimerkiksi esitetty sen olevan itsensätyöllistämisyriyten esiin nostama käsite, jolle ei lainsäädännössä löydy vastinetta. (ks. SOU 2018:49, 26–27, Wingborg 2017, 2).

Itsensätyöllistämisen on katsottu olevan suhteellisen uusi ilmiö Ruotsin työmarkkinoilla. Siten se, mitä itsensätyöllistämällä tarkoitetaan, ei ole täysin selvää, eikä asiasta välttämättä ole yhtä yhteistä näkemystä. (SOU 2019:31.)

Ruotsin Verohallinto määrittää itsetyöllistämisyriyten (egenanställningsföretag) yrityksiksi, jotka ovat F-verotettavia ja laskuttavat yritykselle tilapäisesti työntekijänä työskentelevien palkkatyössä olevien henkilöiden toimeksiantajia provisiota vastaan. Yritys vastaa hallinnosta, kirjanpidosta, arvonlisäveron tilittämisestä, työnantajakaksujen ja verojen pidätyksestä, ja maksaa tämän jälkeen nettosumman palkkana työntekijälle. Tyypillistä on, että henkilö on A-verotettava ja häntä kutsutaan itsensätyöllistäjäksi (egenanställd), joka hankkii toimeksiannot itse ja jolle kiinteä palkkaa ei makseta. (Skatteverket 2022g.)

Suomessa laskutuspalveluiden toimintamalli vastaa pitkälti edellä Ruotsin osalta kuvattua. Kuitenkin toisin kuin Ruotsissa, Suomessa laskutuspalveluyriyten toimintamallissa ja sen laskutuspalvelua käyttävän työnsuorittajan välillä ei useinkaan ole, työeläkelakeja sovellettaessa, kyse työntekijäasemassa (työsuhteessa) tehdystä työstä, vaan yrittäjän eläkelain (YEL) piiriin kuuluvasta työstä (ks. Eläketurvakeskus 2022a). Näin ollen Ruotsissa toimintamalli viittaisi työnsuorittajan asemaan

palkkatyöntekijänä (anställd), kun taas Suomessa se viittaisi usein yrittäjänä työeläkevakuutettavaan työhön.

Itsensätyöllistäjien määrästä Ruotsissa ei ole virallisia arvioita, mutta Ruotsin itsensätyöllistämisyriyten toimialajärjestön selvityksen mukaan vuoden 2017 aikana olisi ollut noin 45 000 itsensätyöllistäjää. (SOU 2018:39, 171). Suomessa henkilöitä, jotka ovat saaneet työstä korvauksia laskutuspalveluyriyten kautta, on ollut vuonna 2018 noin 27 000 henkilöä. YEL-työtulon alarajan (7 656 euroa) ylittäviä korvauksia maksettiin laskutuspalveluyriyksiltä korvauksia saaneista käyttäjistä 17 prosentille eli 4 765 henkilölle. (Salonen 2020.)

Ruotsissa, kun itsensätyöllistäjä on A-verotettava, tulee itsensätyöllistämisyriyteen liittämisestä työskentelystä siten maksetuksi työnantajamaksut mukaan lukien eläkevakuutusmaksut, kun korvaus ylittää 1 000 kruunua (ks. luku 6.1).

8.3 F-veroa koskevat väärinkäytökset

Selvityksessä SOU 2018:49 ja SOU 2019:30 on tarkasteltu erityisesti F-veron väärinkäyttöön liittyviä tilanteita – erityisesti sitä, missä määrin F-verojärjestelmä johtaa siihen, että työntekijäasemassa varsinaisesti työskenteleviä on käytetty itsenäisenä yrittäjänä työskentelyyn sekä veronkiertoon ja veronvälttelyyn.

Jos työskentelyä koskevissa tilanteissa vedotaan F-verovelvollisuuteen, ei korvauksesta pidätetä ennakkoeroa eikä työnantajan sosiaalimaksuja. Verohallinnolla ei ole mahdollisuutta päättää siitä, tuleeko työnantajamaksut maksaa työstä maksetusta korvauksesta F-/FA-verovelvolliseksi hyväksytyyn henkilön kohdalla. Korvauksen maksajan on kuitenkin ilmoitettava Ruotsin Verohallinnolle, jos F-verotettavaksi hyväksytty tekee työn selvästi sellaisissa olosuhteissa, että on ilmeistä, että työ tehdään palkkatyössä (anställning) korvauksen maksajaan. F-/FA-veron väärinkäytöksistä henkilön F-verotettavuus voidaan perua.

FA-veron (ehdollinen F-vero) väärinkäytösmahdollisuutena nähdään tilanteet, joissa F-veroa käytetään palkkatyön ja A-veron sijasta. F-veron väärinkäytöstilanteena nähdään myös se, että jonkin toisen henkilön identiteettiä ja F-veroa käytettäisiin hyväksi työskentelyssä muutoin maksettavaksi tulevien maksujen välttämiseksi.

Myös ns. falsk egenföretagare -ilmiöstä on käyty keskustelua Ruotsissa. Taustalla on mm. se, että toimeksiantajat edellyttävät F-verovelvollisuutta toimeksiannon saamisessa, vaikka työsuorittaja itse ei työskentelisi yrittäjänä vaan palkkatyönomaisissa olosuhteissa, jota verotettaisiin tuloverolain mukaisena palveluksena (tjänst). Ongelmana on voitu myös nähty mm. se, että perustetaan yritys F-verojärjestelmän piiriin pääsemiseksi työsuhteessa työskentelyn sijaan. On nähty viitteitä siitä, että esimerkiksi rakennus-, kuljetus, musiikki- ja kampaamoalalla on työllistymisen edellytyksenä edellytetty F-veroa. Samoin on tunnistettu myös tilanteita, joissa olisi varsinaisesti kyse palkkatyöstä, mutta jossa käytetään itsensätyöllistäjiä itsensätyöllistämisyriyten välityksellä. (ks. SOU 2018:49, 2019:30.)

Erikseen on vielä myös kokonaan ilmoittamatta tehty, pimeä työskentely (ks. mm. Skatteverket 2020a, 43–44 ja 2020b).

9 Yritystoiminnan tilastoja

9.1 Yritysten ja niiden henkilöstön määrät Ruotsissa

Ruotsin tilastoviranomaisen Statistikmyndighetenin (SCB) tietojen mukaan Ruotsissa oli 1 292 352 toimivaa yritystä vuonna 2021 (lokakuu). (SCB 2022).

SCB:n tilastoinnissa yrityksiksi katsotaan kaikki juridiset henkilöt sekä luonnolliset henkilöt, jotka ovat rekisteröineet nimiinsä yrityksen (ruots. firma) ja/tai luonnolliset henkilöt, jotka ovat työnantaja- tai arvonlisärekisterissä ja/tai ovat rekisteröity F-verorekisteriin. Myös työnantajana toimivat ja/tai arvonlisärekisterissä olevat kuolinpesät katsotaan tilastoinnissa yrityksiksi.

SCB:n tilastoista tarkasteltuna yrityksistä 46 prosenttia oli rekisteröity luonnollisille henkilöille (yksityisiä elinkeinonharjoittajia) ja 39 prosenttia yrityksistä oli osakeyhtiöitä. Kauppayhtiöitä oli huomattavasti vähemmän kuin osakeyhtiöitä.

Taulukko 1.

Tiettyjen juridisten muotojen mukaisten yritysten lukumäärä Ruotsissa, lokakuu 2021.

Juridinen muoto	määrä
Luonnollisia henkilöitä	597 536
Osakeyhtiöitä (aktiebolag)	559 084
Kauppayhtiöitä (ml. kommandiittiyhtiöt)	37 951

Lähde: SCB 2022, Företagsregistret

Alla olevassa taulukossa on yritysten määrä ja työntekijämäärät yrityskoon mukaisesti. Ns. yhdenmiehenyrityksiksi voidaan katsoa yritykset, joilla ei ole palkattuja työntekijöitä. Taulukossa tarkastelluista yrityksistä on poistettu mm. julkisomisteiset yritykset.

Taulukko 2.

Yritykset ja työntekijämäärät Ruotsissa, lokakuu 2021.

Yrityskoko (työntekijöitä)	Yrityksiä	Työntekijöitä
Yhdenmiehenyritykset	896 804	0
Mikroyritykset (1–9)	250 343	635 760
Pienyritykset (10–49)	39 431	773 791
Keskisuuret yritykset (50–249)	6654	645 961
Suuryritykset (250>)	1264	1 117 147
Yhteensä (0–250)	1 194 496	3 172 659

Lähde: Ekonomifakta 2022b; SCB – Företagsregistret 2022.

Kun lasketaan pois mm. julkisomisteiset yritykset sekä asuinoikeusyhdistykset, kunnat ja kuolinpesät, päästään noin miljoonaan yritykseen Ruotsissa vuonna 2021. (Ekonomifakta 2022c).

SCB:n yritysrekisteritietojen mukaan kolmella neljäsosaa yrityksistä ei ollut palkattuja työntekijöitä. Yrityksistä noin 92 prosentilla oli 0–4 työntekijää. (ks. SCB, Företagsregistret.) Vuonna 2021 kaikista Ruotsin yrityksistä 99,9 prosenttia on pieniä tai keskisuuria, alle 250 työntekijän yrityksiä. (Ekonomifakta 2022a).

9.2 Yrittäjien määrä Ruotsissa

Eurostatin tietojen mukaan Ruotsissa oli 15–74-vuotiaita yrittäjiä vuonna 2021 noin 482 000 henkilöä (9 %) ja Suomessa noin 344 000 henkilöä (13 %). (Eurostat 2022a).

SCB:n työvoimatutkimuksen (AKU) mukaan 15–74-vuotiaita yrittäjiä (ml. avustavat perheenjäsenet) Ruotsissa oli puolestaan 502 000 henkeä, joista naisia oli 132 100 (vuosikeskiarvo 2021). Yrittäjien määrä työllisistä oli tässä tutkimuksessa noin 11 prosenttia.

Yrittäjien määrää Ruotsissa voi arvioida myös rekisteriperusteisen työmarkkinatilaston (RAMS) tietojen perusteella. RAMS-rekisteritiedoissa on myös tietoja harvinaosakeyrityksissä yritystoimintaa harjoittavista henkilöistä. RAMS-tietojen mukaan vähintään 16-vuotiaita yksityisliikkeenä (egenföretagare) toimivia yrittäjiä oli vuonna 2020 noin 285 000 henkilöä ja yrittäjiä omassa osakeyhtiössä noin 190 000 henkilöä. Jos tarkastellaan 16–64-vuotiaita yrittäjiä, niin osakeyhtiöissä toimivien (188 000) ja yksityisliikkeenä toimivien yrittäjien (177 000) henkilömäärien ero pieneni. Vähintään 16-vuotiaita palkkatyöntekijöitä Ruotsissa oli noin 4 502 000 henkilöä. (SCB RAMS 2021.)

F-verotettavaksi hyväksytyjä henkilöitä (luonnolliset ja juridiset) oli vuonna 2017 puolestaan 685 029, joista juridisia henkilöitä (esim. osake- ja kauppayhtiöt) oli suurin osa eli 520 771 (76 %). Luonnollisia henkilöitä oli 164 258 (24 %). Tämän lisäksi FA-verotettavia oli 331 668 henkilöä. (SOU 2019, 140–142.) Siten yhteensä F/FA-verotettavia olisi yli miljoona henkilöä (luonnollisia ja juridisia). Koska juridiset henkilöt eivät voi olla FA-verotettavia, niin luonnollisia F/FA-verotettavia henkilöitä olisi lähes 500 000 henkilöä. Elinkeinotoiminnan harjoittaminen ei sinänsä edellytä F-veroa, mutta on tavanomaista, kun elinkeinotoimintaan sisältyy työskentelyä toimeksiantajille.

Kaikkien henkilöiden F-verotettavaksi hyväksymisen kasvusta vuosina 2007–2017 vastasi 86 prosenttisesti juridiset henkilöt. (SOU 2019, 141). Veroilmoitustietojen mukaan osakeyhtiöiden osaomistajien määrä on ollut kasvussa, ja kauppayhtiöiden osaomistajien sekä itsenäisenä elinkeinonharjoittajana aloittavien yrittäjien määrä on laskussa. (ks. SOU 2020:50, 59–64.)

SCB:n tietojen mukaan 65–74-vuotiaiden yrittäjien osuus 65–74-vuotiaista työllisistä oli Ruotsissa noin 38 prosenttia. (ks. SCB RAMS 2021). Itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimiminen painottuu vanhempiin ikäluokkiin (yli 65-vuotiaat), kun taas osakeyhtiömuodossa toimiminen painottuu 45–54-vuotiaisiin. (ks. SOU 2020:50, 61–62.) Selvityksessä SOU 2019:41 tehdyssä tarkastelussa löydettiin viitteitä siitä, että harvinaosakeyrityksessä toimineet henkilöt jatkoivat kuitenkin työskentelyä pidempään kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimivat, jotka jäivät tarkastellussa henkilöjoukossa aiemmin eläkkeelle. (ks. SOU 2019:41, 65).

9.3 Yritystoiminnan toimialat ja elinkeinonharjoittamisen yli- ja alijäämistä Ruotsissa

Tarkasteltaessa yritysmuotojen ja työntekijänä työskentelyn toimialakohtaisia suhteellisia osuuksia vuodelta 2018 on havaittu, että maa-, metsä- ja kalatalousalalla on tyypillistä toimia yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimitaan tyypillisesti myös kulttuurin alalla sekä henkilökohtaisella palvelualalla (esim. kampaajat). Rakennus- ja yrityspalveluissa, informaatioalalla ja kaupan aloilla on tavanomaista työskennellä yrittäjänä ja suhteessa useammin harvinais-osakeyhtiömuodossa kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajana. (SOU 2020:50, 63.)

Yksityisillä elinkeinonharjoittajilla on Ruotsissa yleisesti varsin matala veronalainen ali- tai ylijäämä. Vuonna 2017 noin 60 prosentilla yksityisiä elinkeinonharjoittajia veronalainen ali- tai ylijäämä jäi -50 000 SEK – 50 000 SEK:n välille (n. -5190 € – 5190 €³). Noin 17 prosentilla ylijäämää on vähintään 100 000 SEK (n. 10 380 €). Aktiivisiksi katsotuista yksityisistä elinkeinonharjoittajista 50 prosenttia näytti vuonna 2017 verotuksessa ylijäämää. Ylijäämää näyttävien yritysten osuudet (keskiarvo vuosilta 2011–2017) olivat korkeita (vähintään 70 % prosenttia alan yrityksistä) mm. rakennus-, kuljetus-, hotelli-, ravintola- ja hoitoalalla. Alijäämää näyttävien yritysten osuudet olivat korkeimpia (vähintään 50 % alan yrityksistä) maa-, metsä- ja kalatalouden alalla. (SOU 2020:50, 65–67.)

Verotuksessa näytettävän tuloksen määrää ja siten myös maksettavien verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen määrää ja ajankohtaa elinkeinotulosta verotettavat yrittäjät voivat säädellä mm. jaksotusrahaston, koronjaon ja kasvurahaston kautta (ks. edellä luku 4.2.4.1–4.2.4.3).

9.4 Yritysten ja yrittäjien määrä Suomessa

Suomessa kaikkien yritysten määrä (3.1.2022) oli 641 619, joista osakeyhtiöitä oli 262 380 (n. 41 % kaikista kaupparekisteriin merkityistä yrityksistä), yksityisiä elinkeinonharjoittajia 237 564 (n. 37 %), kommandiittiyhtiöitä 22 888 (n. 4 %) ja avoimia yhtiöitä 7 924 (n. 1,2 %). (PRH 2022a.) Suomessa, kuten Ruotsissa, osakeyhtiöiden määrä uusien yritysten rekisteröinneissä on ollut kasvussa. (ks. PRH 2022b). Kun tarkastellaan yritysten toimialoja (v. 2020), niin yli kymmenen prosentin osuuksiin yrityksiä sijoittuu maa-, metsä- ja kalatalouden (20,1 %), rakentamisen (11,5 %), tukku- ja vähittäiskaupan (10,7 %) sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan aloille (10,5 %). (Tilastokeskus 2021.)

Henkilöstön suurusluokan mukaan vuonna 2020 yrityksistä noin 89 prosentilla oli henkilöstöä 0–4 henkilöä, ja noin 5 prosentilla yrityksiä henkilöstöä oli 5–9 henkilöä. (Tilastokeskus 2022a.)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 Suomessa oli 361 000 yrittäjää. Yrittäjistä yksinyrittäjiä oli 245 000 (198 000 henkilöä pl. maa-, metsä- ja kalatalous) ja

3 Vuoden 2017 valuuttakurssin keskiarvolla, Suomen Pankki. Jäljempänä selvityksessä käytetään ao. vuoden keskiarvoja.

työnantajayrittäjiä oli 98 000 (87 000 pl. maa-, metsä- ja kalatalous). Yksinyrittäjien osuus kaikista yrittäjistä oli 71 prosenttia ja työnantajayrittäjien osuus 29 prosenttia. (Tilastokeskus 2022b).

Osakeyhtiöissä toimivien yrittäjien määrästä ei ole käytettävissä vastaavaa tietoa kuin harvinaosakeyrityksissä toimivien yrittäjien määrä Ruotsissa. Verohallinnon ja työeläkejärjestelmän vuoden 2016 rekisteritietojen perusteella 18–68-vuotiaita osakeyhtiö-osakkaita, jotka nostivat tuloa yrityksestä, oli 85 300 henkilöä. Näistä 79 prosentilla oli YEL-vakuutus. (Salonen 2018.) YEL-työtuloja koskevien tietojen perusteella osakeyhtiöissä toimivien YEL-vakuuttaminen oli korkeammalla tasolla verrattuna perinteisiin toiminimen puitteissa yritystoimintaa harjoittaviin yksinyrittäjiin tai elinkeinoyhtymien osakkaisiin. (Salonen 2018).

YEL-vakuutettuja Suomessa vuonna 2021 oli 215 649, joista miehiä oli 142 817 ja naisia 72 832. (Eläketurvakeskus 2022b).

9.5 Yritystoiminnan toimialat Suomessa

Tässä tarkastelussa ei ollut käytettävissä yritysten toimialaluokitusta yritysmuodon mukaisesti. Yrittäjien toimialarakennetta Suomessa voidaan tarkastella kuitenkin Tilastokeskuksen työnantajayrittäjä-yksinyrittäjä-luokittelua koskevan erottelun mukaisesti.

Työnantajayrittäjien toiminta on vahvasti keskittynyt muutamalle keskeiselle toimialalle (ks. taulukko alla). Työnantajayrittäjien suurimmat toimialat olivat rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta. Näillä kolmella toimialalla toimi yhteensä lähes puolet työnantajayrittäjistä. Itsensäyöllistäjien toimialarakenne oli monimuotoisempi kuin työnantajilla. Suurimmat toimialat olivat ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (mm. arkkitehdit, graafiset suunnittelijat, kääntäjät, konsultit, kirjanpitäjät) sekä rakentaminen. Näillä toimialoilla yhteensä toimi joka kolmas itsensäyöllistäjä. (Sutela & Pärnänen 2018, 21–23.) Maa-, metsä- ja kalatalouden yrittäjien osuus kaikista yrittäjistä on korkea. Näiden määrä on kuitenkin vuodesta 1997 pudonnut lähes puoleen eli 56 000 henkeen. (Sutela & Pärnänen 2018, 14).

Taulukko 3.

Toimialarakenne, yrittäjät sukupuolen ja yrittäjätyyppin mukaan, %.

	Kaikki yrittäjät	Miehet	Naiset	Maatalous-yrittäjät	Työn-antajat	Itsensä-työllistäjät
A Maatalous, metsätalous, kalatalous	18	20	14	100		
C Teollisuus	7	8	5		11	7
F Rakentaminen	13	19	3		19	15
G Tukku- ja vähittäiskauppa	10	10	12		16	11
H Kuljetus ja varastointi	5	7	(2)		10	5
I Majoitus- ja ravitsemustoiminta	3	2	4		6	2
J Informaatio ja viestintä	4	5	(2)		5	4
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1	1	**		**	(1)
L Kiinteistöalan toiminta	1	1	(1)		2	1
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	14	13	15		15	18
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4	4	5		6	5
P Koulutus	1	1	(2)		(2)	2
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	7	3	14		4	11
R Taiteet, viihde ja virkistys	5	4	7		**	9
S Muu palvelutoiminta	6	2	15		3	10
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

** Tuloksia ei julkaista pienen havaintomäärän takia.

() Suluissa oleva tieto pienen havaintomäärän vuoksi vain suuntaa antava.

Lähde: Sutela & Pärnänen 2018, 22.

9.6 Yhteenveto tilastoista

Tilastointitapojen mahdollisia eroja sen tarkemmin erittelemättä yritysten määrää koskevat tiedot viittaisivat siihen, että osakeyhtiöiden määrä suhteessa yksityisiin elinkeinonharjoittajiin on Suomessa korkeampi kuin Ruotsissa. Lisäksi Suomessa, kuten myös Ruotsissa, osakeyhtiöiden määrä uusien yritysten rekisteröinneissä on ollut viime vuosina kasvussa. (ks. PRH 2022b). Sekä Suomessa että Ruotsissa näyttäisi yritysten valtaosalla olevan 0–4 työntekijää. Ruotsissa kuitenkin suhteellisesti hieman suurempi osuus (92 %, Suomessa 89 %) yrityksistä olisi henkilöstön osalta em. kokoluokan yrityksiä. Valtaosalla (lähes 3/4:lla) Ruotsin yrityksiä ei ole lainkaan palkattuja työntekijöitä.

Eurostatin tietojen mukaan Suomessa vuonna 2021 oli 15–74-vuotiaita yrittäjiä suhteellisesti enemmän työllisistä kuin Ruotsissa (Suomessa 13 %, Ruotsissa 9 %). Suomessa vuonna 2021 oli yhteensä 361 000 yrittäjää⁴. Ruotsissa yrittäjien määrä olisi edellä käytettyjen tietojen perusteella, tarkastelutavasta riippuen, vuonna 2021 noin 500 000 henkilön paikkeilla. Ruotsissa omassa osakeyhtiössä toimi rekisteriperustaisen työmarkkinatilaston mukaan vuonna 2020 noin 190 000 henkilöä. Rekisteritietojen perusteella vuonna 2016 Suomessa oli 18–68-vuotiaita osakeyhtiöosakkaita, jotka nostivat tuloa yrityksestä, 85 300 henkilöä.

⁴ Ml. maa-, metsä- ja kalatalousyrittäjät, yrittäjäperheenjäsenet sekä osakeyhtiössä toimivat henkilöt, jotka yksin tai perheensä kanssa omistavat vähintään puolet yrityksestä.

10 Yrittäjien tuloista ja eläkkeistä Suomessa ja Ruotsissa

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan yrittäjien taloudellista tilannetta yleisellä tasolla sekä eläkkeen perusteena olevien ansioiden tasoja.

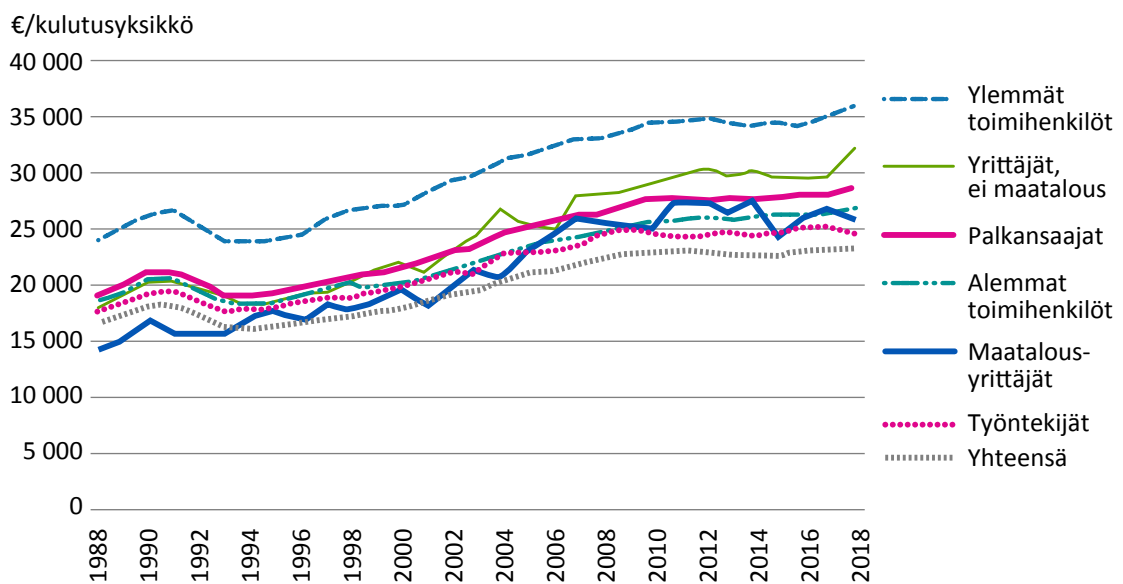
Luvun 10.6 tietoja työntekijöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien verotettavista ansiotuloista ja eläkkeen perusteena olevista tuloista (PGI) on saatu Ruotsin Eläkevirastolta (Pensionmyndigheten).

10.1 Yrittäjäkotitalouksien käytettävissä olevasta tulosta Suomessa

Tulonjakotilastotietojen perusteella käytettävissä oleva rahatulojen mediaani kulutusyksikköä kohden vuonna 2018 oli yrittäjillä noin 32 600 euroa, palkansaajilla 29 100 euroa ja maatalousyrittäjillä 26 500 euroa.

Kuvio 1.

Kotitalouksien kulutusyksikköä kohden käytettävissä olevien rahatulojen mediaani kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1988–2018, vuoden 2018 rahassa.

Lähde: Tulonjakotilasto 2018, Tilastokeskus.

Yrittäjäkotitalouksien (pl. maatalousyrittäjät) bruttotuloja tarkastellessa yrittäjätulojen bruttotulo-osuus oli 25 prosentin paikkeilla. Yrittäjätulojen osuus on laskenut selvästi 1990-luvun puolivälin 40 prosentista. Yrittäjäkotitalouksien bruttotuloista palkkatulojen osuus oli vuonna 2017 lähes puolet. Osuus on kasvanut 1990-luvun puolivälistä, jolloin palkkojen bruttotulo-osuus oli yrittäjätalouksilla noin 25 prosenttiyksikköä. Yrittäjäkotitalouksen omaisuustulojen bruttotulo-osuus on myös noussut ja on

20 prosentin paikkeilla. Omaisuustuloista vuonna 2017 kahteen suurituloisimpaan tulokymmenykseen omaisuustuloista kohdentui 75 prosenttia. (Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto 2018.)

10.2 Yrittäjäeläkkeiden tasoista Suomessa

Vuoden 2021 lopussa yrittäjien vanhuuseläkkeenä maksetun työeläkkeen kokonaisuus oli keskimäärin 1360 euroa. Tästä vanhuuseläkkeen YEL:n mukaisesti kertynyt osuus oli keskimäärin 470 euroa, joten yrittäjien työeläkkeestä kolmasosa on kertynyt YEL-vakuutuksen perusteella ja kaksi kolmasosaa muiden työeläkelakien mukaisen työn perusteella.

Maatalousyrittäjien vanhuuseläkkeissä työeläkkeen osuus omaeläkkeissä oli viime vuoden lopussa keskimäärin 750 €/kk, josta MYEL:n mukaisesti kertynyt osuus oli keskimäärin 420 €/kk.

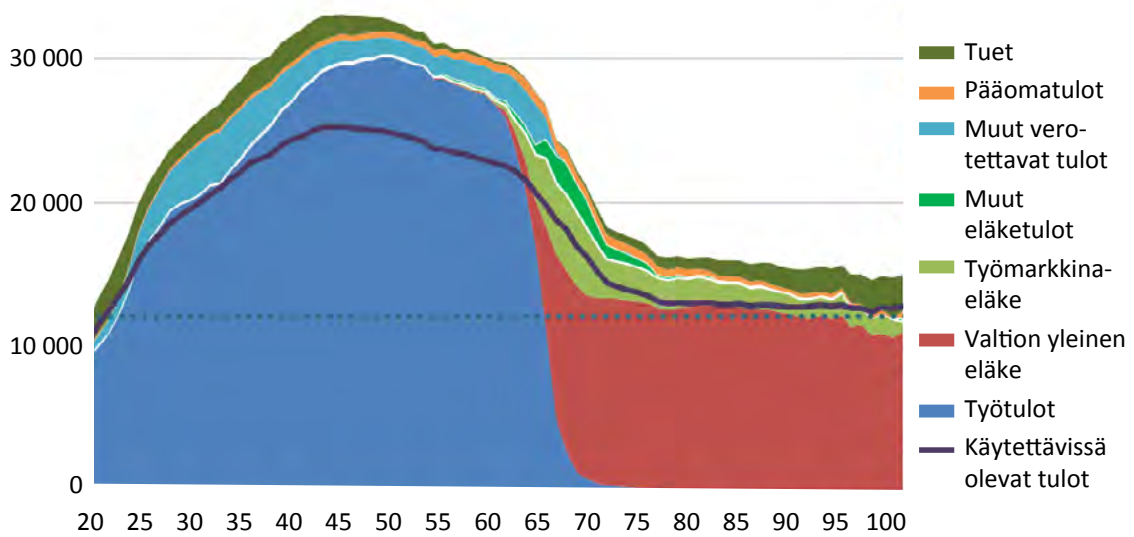
Yrittäjien vertailu osoittaa, että Suomessa maatalousyrittäjien työeläke on keskimäärin selvästi matalampi kuin muiden yrittäjien, joiden työeläkkeet ovat keskimäärin pienempiä kuin palkansaajien työeläkkeet. Työntekijöiden työeläkkeenä maksettava vanhuuseläke oli vuoden 2021 lopussa keskimäärin 1520 euroa. (Eläketurvakeskus 2022d.) YEL-yrittäjien ja MYEL-yrittäjien eroa selittävät ainakin erilainen työhistoria sekä erot työtuloissa. Voi huomioda, että kansaneläke pienentää eri yrittäjäryhmien välisiä eläke-eroja.

10.3 Yleistä käytettävissä olevista tuloista Ruotsissa

Kun tarkastellaan yleisesti käytettävissä olevia tuloja Ruotsissa, huomataan, että käytettävissä oleva tulo keskimäärin kasvaa 45–50 ikävuoteen asti ja alkaa tämän jälkeen laskea (kuvio 2 alla). Yleinen eläke (allmän pension) muodostaa suuren osan tuloista 65 ikävuoden jälkeen. Työmarkkinaeläkkeen (tjänstepension) osuus alkaa myös kasvaa 65 ikävuodesta lähtien, mutta sen osuus laskee vanhempia ikäluokkia myöten.

Kuvio 2.

Keskimääräinen yksilön käytettävissä oleva kuukausitulo iän ja tulonlähteen mukaisesti jaoteltuna, vuosi 2017.

Lähde: Pensionsmyndigheten 2018a, 7.

Ruotsin tilastoviranomaisen SCB:n selvityksen mukana yrittäjillä oli keskimäärin 22 prosenttia palkansaajia (anställda) alhaisempi elinkaaritulo (livsinkomst) 64-vuotiaana. Yrittäjien asema palkansaajiin vaihtelee huomattavasti. Ylimmässä tulokymmenyksessä elinkaaritulot ovat hyvin lähellä palkansaajien tuloja 64-vuotiaana. Pienempituloisempien tulokymmenysten osalta elinkaaritulot 64 vuoden iässä eroavat kuitenkin jo huomattavasti palkansaajien tuloista. Kymmenennen tulokymmenyksen kohdalla elinkaaritulojen ero palkansaajiin oli jo 61 prosenttia. (SCB 2017.)

Yrittäjien elinkaaritulot 64-vuotiaana näyttäisivät keskimäärin jäävän palkansaajia alhaisemmaksi, mikä viittaisi siihen, että myös yrittäjänä toimivien ansioläke jäisi alle keskieläkkeen Ruotsissa. Kuitenkin esimerkiksi selvityksessä SOU 2019:41 käytetyssä tarkastelussa harvinaosakeyhtiöissä työskennelleiden yrittäjien käytettävissä olevat tulot 74-vuotiaana (vuonna 2016) olivat huomattavasti korkeammat kuin vertailun yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai palkkatyössä olleilla henkilöillä. (ks. SOU 2019:41, 66).

Voi myös huomioida, että sukupuolen mukaan tarkasteltuna miehet ovat useammin harvinaosakeyhtiön osaomistajia ja naiset yksityisliikkeessä tai kauppa- tai kommandiittiyhtiössä toimivia. (SCB 2017).

10.4 Yrityksestä nostettava palkka Ruotsissa

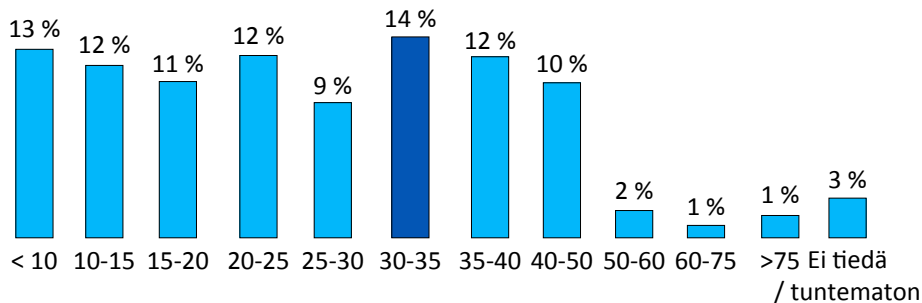
Ruotsin yrittäjien toimialajärjestö Företagarna:n teettämän selvityksen (selvitys perustuu 925 yrittäjän vuonna 2019 antamiin vastauksiin) perusteella osakeyhtiöyrittäjistä 87 prosenttia kertoi nostavansa palkkaa osakeyhtiöstä. Osakeyhtiömuodossa toimivista yksityisyrittäjistä kuitenkin vain puolet nostaa palkkaa. Osingon nostaminen

puolestaan vaihtelee mm. yritysten koon mukaan. Alle puolet osakeyhtiöyrittäjistä sanoo nostavansa osinkoa.

Yleisin nostettava palkka on välillä 30 000–35 000 SEK (n. 2830–3310 €) kuukaudessa. Yli 71 prosentilla vastaajista, jotka nostavat palkkaa yrityksestään, nostettava palkka on alle Ruotsin keskipalkan kuukaudessa (34 600 SEK (n. 3370 €) vuonna 2018. (Företagarna 2020, 9.)

Kuvio 3.

Yrityksestä nostettavan palkan määrä palkkaluokittain (1000 kruunua), %.

Lähde: Företagarna 2020.

10.5 Käytettävissä olevat tulot aktiiviaikana ja eläkkeellä Suomessa ja Ruotsissa

SHARE-pitkittäistutkimuksen kyselyaineiston perusteella voidaan arvioida yli 50-vuotiaiden yrittäjänä ja työntekijänä toimineiden henkilöiden käytettävissä olevia tuloja ja varoja Suomessa ja Ruotsissa.

SHARE-kyselyaineiston perusteella yrittäjänä työssä olevien henkilöiden käytettävissä olevien tulojen mediaani on Ruotsissa korkeampi kuin yrittäjillä Suomessa. Eläkkeellä olevien, aiemmin yrittäjänä toimineiden, ruotsalaisten henkilöiden käytettävissä olevien tulojen mediaani laskee aineistossa lähelle Suomessa eläkkeellä olevien, aiemmin yrittäjänä toimineiden, henkilöiden tulojen mediaania.

Ruotsista voi havaita, että ero eläkkeellä olevien yrittäjien ja työntekijöiden välisissä käytettävissä olevissa tuloissa on selvästi pienempi kuin ero työssäoloaikaisissa yrittäjien ja työntekijöiden välisissä käytettävissä olevissa tuloissa.

SHARE-aineiston perusteella on tarkasteltu myös yli 50-vuotiaiden yrittäjien likvidien varojen suhdetta vuosituloihin (liquid assets-income ratio - the ratio of liquid assets minus debts to household annual income). Ruotsissa yrittäjillä on vertailumaihin nähden suhteellisen korkeat likvidit varat ja vertailumaiden korkein ero yrittäjien ja työntekijöiden välillä (Suomea ei raportoitu). Varojen korkea määrä yrittäjillä viittaisi julkisen eläkejärjestelmän ulkopuoliseen säästämiseen. Yrittäjien likvidien varojen määrä pienenee Ruotsissa eläkkeellä olevilla yrittäjillä, mutta on edelleen yrittäjillä korkeampi kuin työntekijöillä. (Pettinicchi & Börsch-Supan 2019, 125–126, ks. myös Pension Adequacy Report 2018, 67–68.)

10.6 Eläkkeen perusteena olevien tulojen suhteesta verotettaviin ansiotuloihin

Ruotsissa kaikki ansiot eivät kerrytä yleisen ansioeläkkeen perusteena olevaa tuloa (PGI), vaan näillä on ala- ja yläraja. Kaikkien ansiotuloja saaneiden henkilöiden osalta vuoden 2018 verotettava ansiotulo ylitti noin 16 prosentilla eläkettä kerryttävän tulon ylärajan. (ks. Pensionsmyndigheten 2020c, 26).

Ruotsin Eläkeviranomaiselta saatujen tietojen mukaan vuonna 2018 keskimääräinen työntekijöiden verotettava ansiotulo oli noin 323 600 kruunua (n. 31 510 €). Kokoaikaisten työntekijöiden mediaanitulo oli noin 31 700 kruunua (n. 3090 €) ja kaikkien työntekijöiden noin 27 900 kruunua (n. 2720 €).

Siitä, miksi myös työntekijöiden verotettava ansiotulo jää Eläkeviranomaiselta saatujen tietojen (ks. myös Pensionsmyndigheten 2020, 26) mukaan melko alhaiseksi verrattuna esimerkiksi keskipalkkaan Ruotsissa (ks. luku 10.3), ei ole tarkempaa selvitystä käytettävissä. Ruotsissa kuitenkin esimerkiksi osa-aikatyö on huomattavasti yleisempää kuin Suomessa (ks. esim. Eurostat 2022).

Ruotsissa yksityisten elinkeinonharjoittajien verotettava keskimääräinen ansiotulo oli puolestaan huomattavan matala, noin 41 prosenttia työntekijöiden (ml. myös palkkaa nostaneet osakeyhtiöiden osaomistajat) keskimääräisestä verotettavasta ansiotulosta.

Jos verrataan Ruotsin yrittäjien keskimääräistä eläkkeen perusteena olevaa tuloa (PGI) vuodelta 2018 työntekijöiden keskimääräiseen eläkkeen perusteena olevaan tuloon (n. 290 000 SEK, n. 28 240 €), on tulo-osuus hieman korkeampi suhteessa työntekijöiden tuloihin, nyt noin 49 prosenttia.

Kun työntekijöillä keskimääräinen PGI jää alle keskimääräisen verotettavan ansiotulon, niin yksityisillä elinkeinonharjoittajilla keskimääräinen PGI on jopa hieman korkeampi kuin elinkeinonharjoittajien keskimääräinen verotettava ansiotulo. Verotettavaa ansiotuloa korkeampaan keskimääräiseen PGI:hin saattaa yrittäjillä vaikuttaa se, että yrittäjissä (yksityiset elinkeinonharjoittajat) saattaa olla lukuisasti pieniä tuloja saavia, joiden tulot näkyvät verotettavassa tulossa, mutta jäävät alle ansioeläkettä kerryttävän vuositulon alarajan.

Suomessa Verohallinnon tilastojen mukaan vuonna 2018 elinkeinotoiminnan jaettavasta tulosta ansiotuloa saavia elinkeinonharjoittajia oli noin 72 600 ja keskimääräinen ansiotulona verotettava määrä 33 250 euroa. Tulojen mediaani oli noin 25 460 euroa. Keskimääräinen verotettava palkansaajien palkkatulo oli noin 38 680 €, ja tulojen mediaani oli 34 300 €. (Verohallinto 2022b.) Keskimääräinen ansiotulona verotettava elinkeinotoiminnan ansiotulo olisi siten noin 86 prosenttia keskimääräisestä palkansaajien palkkatulosta ja mediaanista noin 74 prosenttia. Elinkeinotoiminnan jaettavasta tulosta pääomatuloja sai noin 32 000 elinkeinonharjoittajaa (tulojen keskiarvo noin 5100 €, mediaani noin 1400 €). (Verohallinto 2022b.)

Keskimääräinen YEL-työtulo oli Suomessa vuonna 2018 noin 20 540 euroa. Elinkeinonharjoittajilla työtulo oli keskimäärin noin 18 400 euroa. (Verohallinto 2022b.) Palkansaajien työeläkevakuutettu keskiansio (yksityinen ja julkinen) oli

noin 32 200 euroa vuodessa ja mediaaniansio noin 30 420 euroa. (Eläketurvakeskus 2022c). Näin tarkasteltuna keskimääräinen YEL-työtulo olisi siten noin 64 prosenttia keskimääräisestä palkansaajien työeläkevakuutetusta ansiosta..

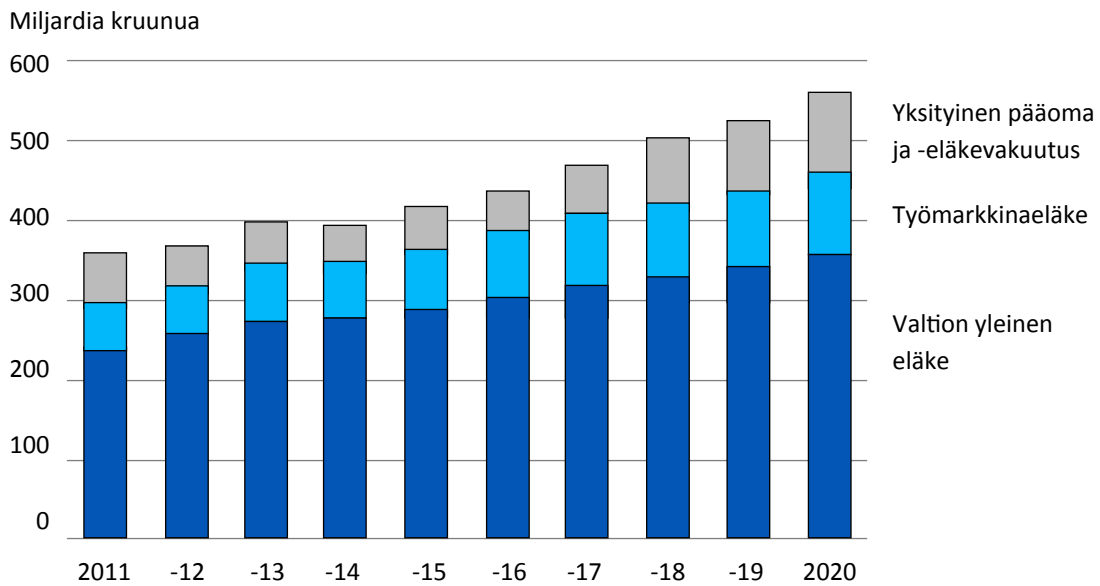
Edellä olevilla tiedoilla verotettava elinkeinonharjoittajien yrittäjätulo näyttäisi jäävän Ruotsissa (vuosi 2018) merkittävästi alle Suomen (vuosi 2018) keskimääräisen elinkeinotoiminnan verotettavan ansiotulon, sen mediaanin sekä myös keskimääräisen YEL-työtulon. YEL-työtuloja koskevissa tiedoissa on Suomessa tosin mukana osakeyhtiöissä toimivia yrittäjiä (ks. määrästä luku 9.4).

11 Yleistä eläkettä täydentävä eläketurva Ruotsissa

Vuonna 2020 Eläkeviranomaisen (Pensionsmyndigheten) maksoi Ruotsissa noin 355 miljardia kruunua yleisiä eläkkeitä (inkomstpension, tilläggspension, premiepension och garantipension). Henkivakuutusyhtiöistä maksettiin työmarkkinaeläkkeitä sekä yksityisiä pääoma- ja eläkevakuutuksia 206 miljardia kruunua (osuus 37 %).

Kuvio 4.

Eläkeviraston yleisestä eläkejärjestelmästä maksamat eläkkeet ja henkivakuutusyhtiöistä maksetut henkivakuutussäästöt, 2011–2020.

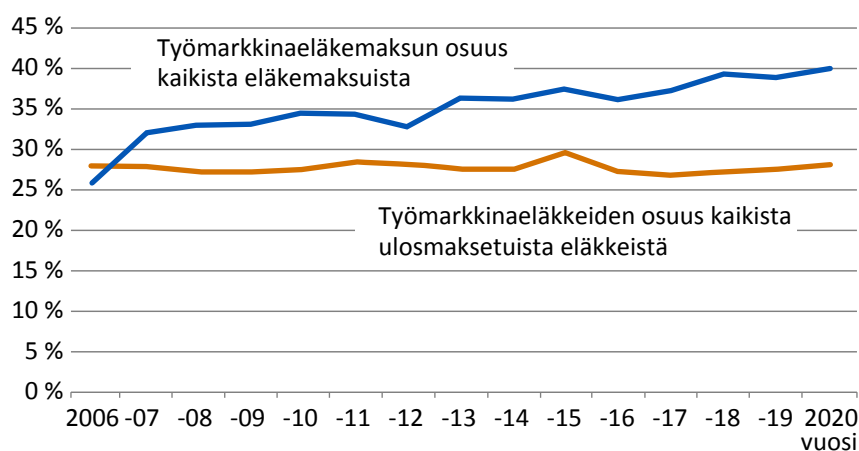

Lähde: Pensionsmyndigheten, Finansinspektionen och Svensk Försäkring; Svensk Försäkring, Försäkringar i Sverige 2011–2020, 16.

Ruotsissa vuonna 2020 ulosmaksettujen työmarkkinaeläkkeiden osuus läheni 30:tä prosenttia yhteenlasketuista ulosmaksetuista eläkkeistä (oranssi käyrä), ja työmarkkinaeläkkeiden osuus yhteenlasketuista eläkevakuutusmaksuista oli noin 40 prosenttia (sininen käyrä, kuva alla).

Kuvio 5.

Ruotsin työmarkkinaeläkkeiden osuus yhteenlasketuista eläkevakuutusmaksuista ja osuus yhteenlasketuista ulosmaksetuista eläkkeistä.

Lähde: Pensionsmyndigheten 2020e, 15.

11.1 Työmarkkinaeläkkeiden roolista Ruotsissa

Ruotsin eläkejärjestelmää uudistettiin 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa. Aiempi etuusperusteinen järjestelmä muutettiin maksuperusteiseksi. Aiemman 15 parhaan ansaintavuoden sijasta, eläke muutettiin koko työuran aikaisista tuloista riippuvaksi. Muutosten yhteydessä ja yleisen eläkkeen korvausasteen pienennyttyä työmarkkinaeläkkeiden ja yksityisen eläkesäästämisen merkitys korostui aiemmasta. (König et al, 2019, 2.) Sittemmin (vuonna 2016) on yksityisen eläkesäästämisen verovähennyssäntöjä kuitenkin rajattu.

Yrittäjät eivät Ruotsissa kuulu työntekijöitä koskevien työehtosopimusten ja eläkeitä koskevien sopimusvakuutusten (es. työmarkkinaeläkevakuutusten) piiriin. Sopimusvakuutuksissa (avtalsförsäkringar) yritysmuoto määrittää, kuka on yrittäjä ja työntekijä. (Lindquist & Wadensjö 2007, 64). Noin 90 prosenttia palkkatyöntekijöistä kuuluu sopimusperusteisen työmarkkinaeläkkeen piiriin. (SOU 2015: 68). Työmarkkinaeläkemaksun maksaa työnantaja, ja maksu on yleensä 4,5 prosenttia palkasta 7,5-kertaiseen tuloperusmäärään asti ja 30 prosenttia tämän ylittävää palkanosasta. (Företagarna 2020). Tämän johdosta työmarkkinaeläke saa henkilön eläkkeiden kokonaisuudessa sitä suuremman roolin mitä korkeampi henkilön palkka on.

Ruotsin Eläkeviranomaisen tietojen mukaan vuonna 2019 eläkkeisiin maksettiin (sätta av) yhteisestä palkkasummasta keskimäärin noin 28 prosenttia. Suurempituloiset maksavat työmarkkinaeläkkeen myötä yli 30 prosenttia, ja ne, joilla ei ole työstään työmarkkinaeläkettä, maksavat usein alle 23 prosenttia palkasta. (Pensionsmyndigheten 2020a.)

Eläkeviranomaisen vuoden 2021 esimerkkilaskelmien mukaan henkilöiltä, joilta puuttuu työmarkkinaeläke, on Ruotsissa keskimäärin 25 prosenttia matalampi eläke kuin niillä, joilla on järjestetty työmarkkinaeläke. Kompensoidakseen

työmarkkinaeläkkeestä tulevan eläkeosan, tulisi yrittäjän eläkesäästämisen olla vähintään 4,5 prosenttia omamaksujen jälkeisestä ylijäämästä tai nostetusta palkasta. (ks. tarkemmin Pensionsmyndigheten 2021 ja yksityiseläkkeen säästämistavoista Pensionsmyndigheten 2022a ja 2018b.)

11.2 Yrittäjien yksityisestä eläkesäästämisestä Ruotsissa ja Suomessa

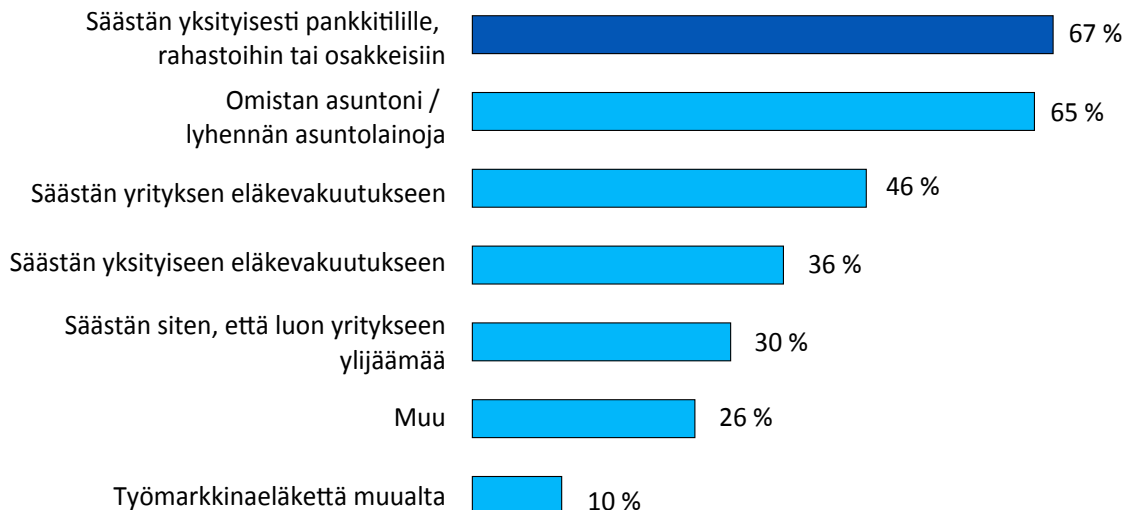
Ruotsin yrittäjien toimialajärjestön yrittäjäkyselyn mukaan yrittäjien yleisin säästömuoto Ruotsissa on yksityinen säästäminen.

Toimialajärjestön selvityksen yrittäjistä 67 prosenttia säästää yksityisesti pankkeihin, rahastoihin tai osakkeisiin (ks. kuvio 6 alla). Lähes yhtä moni ilmoitti omistavansa asuntonsa tai lyhentävänsä asuntolainansa osana eläkesäästämistä. Lähes puolet yrittäjistä ilmoitti säästävänsä yrityksensä omisteisessa, työmarkkinaeläkettä vastaavassa eläkevakuutuksessa. (Företagarna 2020, 10, 16.)

Yrittäjien yksityinen eläkesäästäminen (yksityinen eläkevakuutus, asuntolainen lyhenys, pankki-, rahasto- ja osakesäästäminen) kyselyn perusteella melko epätasaisesti jakautunutta. Melkein puolet vastaajista säästää alle 2000 kruunua (188 € v. 2019) kuukaudessa (huom. lähteen tekstissä alle 1000 kruunua) ja 9 prosenttia ei säästä lainkaan. Vastaajista 5 prosenttia säästää yli 10 000 kruunua (944 €) kuukaudessa. (Företagarna 2020, 10, 16.)

Kuvio 6.

Eläkesäästämisen tavat Ruotsissa yrittäjillä, %.

Lähde: Företagarna 2020

Suomessa on arvioitu, että noin 30–50 prosentilla yrittäjistä on vapaaehtoinen eläkevakuutus. Sijoitustoimintaa vanhuuseläkettä varten harjoittaa tutkimuksesta riippuen 40–50 prosenttia yrittäjistä. Joka kolmas yrittäjä puolestaan laittaa rahaa säästöön. Noin 20–30 prosenttia yrittäjistä sanoo pitäneensä yrityksensä myyntikuntoisena tätä tavoitetta silmällä pitäen. (ks. teoksessa Nivalainen & Tenhunen 2020 mainitut lähteet, 31.) Käytettävissä ei ole tarkempaa tietoa yrittäjien eläkesäästämiseen käytettävistä euromääristä. Edellä olevat tiedot viittaavat kuitenkin, että Ruotsissa eläkesäästäminen on yleisempää yrittäjillä kuin Suomessa.

12 Raportin yhteenveto

Tässä raportissa tarkasteltiin Ruotsin eläkejärjestelmän rakentumista yrittäjien osalta, Ruotsin yrittäjien eläkevakuuttamista ja eläketurvaa. Raportissa tarkasteltiin ja vertailtiin myös Suomen yrittäjien eläkejärjestelmien rakentumista, yrittäjäeläkkeen järjestämistapaa sekä yrittäjien eläketurvaa ja taloudellista asemaa suhteessa yrittäjiin Ruotsissa.

Nykyinen Ruotsin lakisääteinen yleinen eläkejärjestelmä (allmänna pensionssystemet) koostuu ansioeläkkeestä (inkomstpension) ja takuueläkkeestä (garantipension). Ruotsissa ei ole erillisiä yrittäjien eläkelakeja kuten Suomessa, vaan yrittäjät, mukaan lukien maatalousyrittäjät, ansioeläkkeen osalta kuuluvat saman yleisen eläkejärjestelmän piiriin, kun taas Suomessa yrittäjien eläkevakuuttaminen määrittyy YEL:n ja MYEL:n soveltamisalojen perusteella.

Työssä työntekijänä vai yrittäjänä Ruotsissa

Ruotsin nykyistä eläkejärjestelmää edeltävä ansioperusteinen eläkejärjestelmä (ATP) tuli voimaan 1.1.1960. ATP-ansioeläkejärjestelmä täydensi kansaeläkettä ja se kattoi voimaan tullessaan myös yrittäjät.

Ruotsin ATP-eläkelainsäädännön valmisteluissa käytiin keskustelua eläkelainsäädännössä sovellettavasta työntekijän ja työnantajan käsitteestä. Näiden käsitteiden merkitys Ruotsin sosiaalivakuutus- ja vero-oikeudessa on kuitenkin aikaa myöten vähentynyt verojen ennakkoperintää koskevan ns. F-verojärjestelmän käyttöönoton myötä. Ruotsin F-verojärjestelmällä pyritään muun muassa määrittämään se, kuka maksaa työskentelyyn liittyvät verot ja sosiaalivakuutusmaksut. (ks. SOU 2019:31, 156, 13–16). Ruotsissa Verohallinto ratkaisee, hyväksytäänkö henkilö F-verotettavaksi.

Sosiaalivakuutusmaksujen perusteista Ruotsissa

Sosiaalivakuutusmaksuja koskevat määräykset ovat Ruotsissa erikseen etuuslainsäädännöstä. Maksuja koskevat määräykset ovat sosiaalimaksulaissa (Socialavgiftslag, SAL).

Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja kauppayhtiöiden osaomistajat maksavat sosiaalivakuutusmaksut (egenavgifter) aktiivisen elinkeinotoiminnan ylijäämästä (överskott). Osakeyhtiöyrittäjien kohdalla maksetaan (työnantajan) sosiaalivakuutusmaksut omistajan nostamasta palkasta ja muista sosiaalivakuutusmaksujen alaisista tuloista.

Jos työnsuorittaja on Ruotsissa hyväksytty F-verovelvolliseksi, ei työskentelystä makseta sosiaalivakuutuksen työnantajamaksuja. F-vero muodostaakin poikkeuksen pääsääntöön, jonka mukaan työskentelystä korvauksen maksava maksaa myös työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

Ruotsin F-verojärjestelmään liittyvät sosiaalivakuutusmaksujen maksuvelvollisuuksia koskevat säännöt ovat varsin erityisiä ja poikkeavat Suomesta. F-verojärjestelmän myötä ei Ruotsissakaan ole kadonneet ne työelämän kysymykset, jotka liittyvät palkkatyön ja yrittäjätöön välisiin mahdollisiin epäselvyyksiin sekä väärinkäyttöksiin, mutta ilmenemistavot voivat osaltaan erota esimerkiksi Suomeen verrattuna.

Ruotsissa laskutuspalveluiden kautta laskuttavien henkilöiden, jos eivät F-verotettavia, työskentelystä tulee Ruotsissa usein maksettavaksi työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toisin kuin Suomessa. Suomessa henkilöt, jotka tekevät ansiotyötä olematta työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimosuhteessa, katsotaan usein yrittäjän eläkelaissa (YEL) yrittäjäksi, ja siten vakuutetaan YEL:n mukaisesti muiden vakuuttamisedellytysten täytyessä.

Eläkevakuutusmaksuista Ruotsissa ja Suomessa

Yrittäjien eläkemaksujen perintä keskitettiin jo alun alkaen Ruotsissa veroviranomaisille, kuten myöhemmin myös työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen perintä. Verohallinto ratkaisee Ruotsissa lisäksi eläkkeeseen oikeuttavan tulon lajin ja määrän veropäätöksen yhteydessä.

Suomen yrittäjien eläkejärjestelmän perusratkaisua luotaessa tarkasteltiin yrittäjien eläkejärjestelyjen ulkomaisia järjestämistapoja. Suomessa yrittäjien eläkevakuutusmaksujen perusteeksi ja eläkkeen perusteena olevaksi tuloksi luotiin yrittäjälle vahvistettava työtulo. YEL-vakuutus otetaan työeläkevakuutusyhtiöstä tai eläkekassasta, jonne YEL-työtulo myös ilmoitetaan.

YEL-työtulon tulee vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän tilalle palkattaisiin yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjätoimintaa suorittamaan. Työtulon on lain mukaan myös vastattava korvausta, jonka voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Henkilö on YEL:n mukaan vakuuttamisvelvollinen, jos yrittäjän työpanoksen arvo ylittää 8 261,71 euroa vuodessa (vuoden 2022 hintatasossa) ja yrittäjätoiminta kestää yli neljä kuukautta.

Ruotsissa vuonna 2022 yrittäjien (pl. osakeyhtiöyrittäjät) elinkeinotoiminnan ylijäämästä maksettava sosiaalivakuutusmaksujen (egenavgift) maksuprosentti oli 28,97. Maksuprosentti on hieman alle työnantajamaksujen maksuprosentin 31,42. Työnantajien kuten yrittäjienkin sosiaalivakuutusmaksut koostuvat useasta etuosasta. Sosiaalivakuutusmaksujen vanhuuseläkeosa on sekä yrittäjillä että työnantajien maksuosuutena sama, 10,21 prosenttia. Jos lakisääteiset yrittäjän sosiaalivakuutusmaksut ovat Suomessa ja Ruotsissa lähellä samaa tasoa, on sosiaalivakuutusmaksujen ansioeläkkeeseen kohdistuva maksuprosentti kuitenkin vertailtaessa alhaisempi kuin Suomessa, vaikkakaan maksuprosentit eivät suoraan olekaan vertailukelpoisia. Ruotsissa luonnolliset henkilöt maksavat lisäksi myös veroluonteista ja verotuksessa vähennettävää yleistä eläkemaksua (allmän pensionsavgift) 7 prosenttia maksuperusteesta.

Osakeyhtiöissä työskentelevien eläketurvan muodostuminen

Yksi keskeinen ero Ruotsin yrittäjien eläketurvan osalta Suomeen nähden on osakeyhtiöissä työskentelevien yrittäjien eläkkeen perusteena olevan ansion muodostuminen.

Suomessa osakeyhtiössä työskentelevään sovellettava työeläkelaki määräytyy omistusosuuden mukaan. Vuoden 2011 YEL:n muutoksen myötä YEL-vakuuttamisvelvollisena yrittäjänä pidetään mm. osakeyhtiön osakasta, joka työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa ja omistaa yksin yli 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Jos YEL-soveltuu henkilön työskentelyyn, osakeyhtiössä työskentelevän osakkaan on määriteltävä työtulo, jonka mukaan henkilön työeläkemaksut määräytyvät palkan mukaan määräytyvien TyEL-maksujen sijasta. Myös Suomessa yrittäjä voi optimoida verotustaan ansio- ja pääomatulojen suhteen, mutta YEL-maksu määritellään erillään yrittäjän verotettavasta tulosta tai nostetun palkan määrästä.

Ruotsissa osakeyhtiössä työskentelevän yrittäjän omistusosuudella yrityksestä ei ole vastaavalla tavalla kuin Suomessa merkitystä osakkaan eläkevakuuttamisessa, vaan henkilön ansioeläke muodostuu yhtiöstä nostetun palkan ja henkilön muiden eläkkeen perusteena olevien etujen mukaisesti.

Sikäli kuin yritys Ruotsissa katsotaan omistuksen jakautumisen perusteella harvaineritykseksi, saattaa yrityksessä työskentelevän osakkaan itselleen nostaman palkan määrällä olla linkki osakkaan verotettavan tulon määräytymiseen (3:12-säännöt, ks. luku 4.2.3 ja jäljempänä luku 13). Rajatulo, jonka mukaan osakeyhtiöyrittäjän osinkojen ja myyntivoittojen verotus lasketaan, määräytyy yrittäjän itselleen nostaman palkan määrän perusteella.

Ruotsissa verojärjestelmän rakenteen on havaittu luoneen osakeyhtiöyrittäjille yksityisiä elinkeinonharjoittajia edullisemmat veroasteet, joten verotuksellisesti Ruotsissa on ollut suosiollisempaa harjoittaa yrittäjätoimintaa osakeyhtiömuodossa. Selitettäessä tuloeroja ja tulojen jakautumista Ruotsissa onkin näillä eri yritysmuodoilla havaittu olevan merkitystä. (ks. Halvarsson et al. 2018 & 2019).

Eri tulokäsitteet Ruotsissa

Katia Cejie (2020) jakaa Ruotsin tulokäsitteet neljään eri luokkaan: vero-oikeudelliseen tulokäsitteeseen, sairauspäivärahan perusteena olevan tulon mukaiseen tulokäsitteeseen (sjukpenninggrundande inkomst, SGI), eläkkeen perusteena olevan tulon (PGI) mukaiseen tulokäsitteeseen sekä sosiaalivakuutusmaksuoikeudelliseen tulokäsitteeseen. (Cejie 2020, 184). Tässä selvityksessä vero-oikeudellista tulokäsitettä tarkasteltiin luvussa 4.2.3, eläkkeen perusteena olevaa tuloa (PGI) luvussa 8 ja sosiaalivakuutusmaksuja luvussa 6. Tulokäsitteiden suhteita käsiteltiin luvussa 8.1. Sairauspäivärahan perusteena oleva tulo (SGI) rajautui pääosin tämän selvityksen tarkastelun ulkopuolelle.

Eläkkeen perusteena olevan ansion muodostuminen

Verohallinto ratkaisee Ruotsissa eläkkeen perusteena olevan tulon (PGI) lajin ja määrän. Mahdollisella F-veroa koskevalla ratkaisulla on merkitystä myös eläkkeen perusteena olevan tulon määräytymisessä.

Verohallinto ilmoittaa lakisääteistä eläkejärjestelmää hallinnoivalle Eläkeviranomaiselle (Pensionsmyndigheten) henkilöille vuosittain kertyneen eläkkeen perusteena olevan tulon (PGI) määrän. Mikäli henkilö on hyväksytty F-verotettavaksi, koostuvat eläkkeen perusteena olevat tulot lähtökohtaisesti muusta ansiotyöstä saaduista tuloista.

Eläkkeen perusteena oleva tulo (PGI) huomioidaan vuositulojen ylittäessä 20 431 kruunua (v. 2022). Elinkeinonharjoittajien omamaksuja aletaan kuitenkin maksaa jo 1000 kruunua vuodessa ylittävstä elinkeinotoiminnan ylijäämästä.

Ruotsin ansioeläkkeen määräytymisen perusteet ovat puolestaan sosiaalivakuutuskaareissa (SFB) ja muussa etuuslainsäädännössä.

Yrittäjien tuloista ja eläkkeen määristä

Vertailu Suomen ja Ruotsin yrittäjistä on tämän selvityksen käytettävissä olevin tiedoin hankalaa. Eurostatin tietojen mukaan Suomessa vuonna 2021 oli 15–74-vuotiaita yrittäjiä suhteellisesti enemmän työllisistä kuin Ruotsissa (Suomessa 13 %, Ruotsissa 9 %). Tarkastelutavasta riippuen voidaan Ruotsissa päätyä myös suurempaan yrittäjien määrään.

Sekä Suomessa että Ruotsissa näyttäisi yritysten valtaosalla olevan 0–4 työntekijää. Ruotsissa kuitenkin suhteellisesti hieman suurempi osuus (93 %, Suomessa 89 %) yrityksistä olisi henkilöstön osalta em. kokoluokan yrityksiä. Valtaosalla Ruotsin yrityksiä ei ole lainkaan palkattuja työntekijöitä.

Toimialatietojen mukaan yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimiminen Ruotsissa painottuu mm. maa-, metsä- ja kalatalousalalle, kulttuurialoille ja henkilökohtaisille palvelualoille. Tässä tarkastelussa ei ollut käytettävissä vastaavia toimialatietoja Suomesta juuri yksityisiksi elinkeinonharjoittajiksi rekisteröidystä, mutta oletettavaa on, että toimialat Suomessa vastaavat jokseenkin toimialatietoja Ruotsista.

Euroopan tasolla katsottuna yrittäjät ovat hyvin vaihteleva kategoria, jota luonnehtii tulojen ja varallisuuden epätasa-arvo, korkea työssäoloaikainen köyhyysriski, mutta myös keskimääräisesti korkeampi varallisuus. (ks. Pension Adequacy Report 2018, 67).

Käytettävissä oleva rahatulojen mediaanitietojen perusteella yrittäjäkotitalouksilla Suomessa (pl. maatalousyrittäjät) oli kulutusyksikköä kohden suhteellisen korkea käytettävissä oleva tulo muihin sosioekonomisiin ryhmiin nähden. Suomessa on kuitenkin havaittu, että työnantajayrittäjien kotitaloudet nauttivat korkeammasta tulotasosta ja vähäisestä pienituloisuudesta, mutta yksinyrittäjien kotitaloudet kokevat usein tuloköyhyyttä ja ovat keskituloineen lähellä kaikkien suomalaisten talouksien keskiarvoa yrittäjien joukossa. (Okkonen 2011).

Tässä raportissa tarkasteltujen selvitysten perusteella Ruotsissa yrittäjien elinkaaritulojen on havaittu jäävän 64-vuotiaana palkansaajia alhaisemmaksi. (ks. SCB 2017). Yrittäjien työntekijöitä pienempään käytettävissä olevaan (ekvivalenttiin) mediaanituloon sekä aktiiviaikana että eläkkeellä viittaisivat myös SHARE-pitkittäistutkimuksen tiedot yli 50-vuotiaista henkilöistä. Yrittäjien ja työntekijöiden käytettävissä olevien tulojen mediaanit sekä aktiiviaikana että eläkkeellä näyttävät SHARE-kyselytutkimuksen aineistossa olevan Ruotsissa kuitenkin korkeammat kuin Suomessa yrittäjillä tai työntekijöillä.

Ruotsissa yrittäjien (mukana ei siis osakeyhtiöyrittäjiä) verotettava ansiotulo ja eläkkeen perusteena oleva ansio oli huomattavan matala työntekijöiden ansiotuloon nähden. Koska aktiiviset osakeyhtiöyrittäjät katsotaan sosiaalivakuutusmaksujen määräytymisen kannalta työntekijöiksi, lukeutuvat osakeyhtiöyrittäjät eläkkeen perusteena olevia tuloja tarkasteltaessa työntekijöihin Ruotsissa.

Ruotsissa osakeyhtiöissä työskennelleiden yrittäjien ansiotulot ja etuuksien perusteena olevat tulot viittaisivat olevan korkeampia kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajan työskennelleiden henkilöiden. Osakeyhtiöyrittäjien ja muiden yrittäjien välisiin eroihin yritystuloissa viittaisivat mm. Ruotsin toimialajärjestö Företagarna (ks. Företagarna 2020) selvitys, keskimääräisen sairauspäivärahan perusteena olevan tulon (SGI) määrät ja jakautuminen (ks. Riksrevisionen 2018, 30) ja muu tutkimus (ks. Halvarsson et al. 2018 & 2019).

Raportin tarkastelun perustella sekä Suomessa että Ruotsissa näyttäisi löytyvän eroja osakeyhtiöissä ja yksityisenä elinkeinonharjoittajina toimivien yrittäjien välisissä keskimääräisissä tuloissa. Osaltaan voi olla kyse eroista työnantajayrittäjien ja yksinyrittäjien ulottuvuuksilla.

Ruotsissa yksityisten elinkeinonharjoittajien keskimääräinen verotettava ansiotulo oli vuonna 2018 noin 41 prosenttia keskimääräisestä työntekijöiden verotettavasta ansiotulosta, ja keskimääräinen eläkkeen perusteena oleva tulo (PGI) oli noin 49 prosenttia keskimääräisestä työntekijöiden eläkkeen perusteena olevasta tulosta. Suomessa vuonna 2018 keskimääräinen yrittäjien YEL-työtulo oli noin 64 prosenttia keskimääräisestä palkansaajien työeläkevakuutetusta ansiosta. Suomessa YEL-työtuloissa on mukana YEL:n soveltamisalaan kuuluvia osakeyhtiöyrittäjiä (ks. lukumääristä luku 9.4), mikä on hyvä huomioida vertailtaessa Suomea ja Ruotsia koskevia tietoja. Lisäksi Ruotsin elinkeinonharjoittajissa on mukana mm. maa-, metsä- ja kalatalousalalla olevia yrittäjiä, jotka Suomessa kuuluvat maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) piiriin.

Vaikka pelkät yrittäjätulot jäisivät mataliksi, ei yrittäjätoimintaa monesti kuitenkaan harjoiteta koko työuraa. Yritystoiminnaksi luettavaa toimintaa harjoitetaan laajalti myös palkkatyön rinnalla. (ks. ns. ”kombinatörer” SOU 2019:41). Lopullinen ansioeläke kertyy monesta lähteestä. Ruotsissa yrittäjätyötä ja palkkatyötä yhdistelevillä henkilöillä FA-verovelvollisuus kertoo yrittäjätyön ja palkkatyön yhdistelmästä. F-verotettavien henkilöiden työskentelyn tuloa verotetaan elinkeinotulona ja henkilö itse hoitaa sosiaalivakuutusmaksut työskentelystä.

Käytettävissä ei ole tietoja Ruotsissa yrittäjille maksettavien eläkkeiden määrästä. Suomessa yrittäjinä työskennelleiden työeläkkeet ovat keskimäärin pienempiä kuin

palkansaajana työskennelleiden henkilöiden työeläkkeet. Suuri osa YEL:n mukaisesti vakuutettuna olleiden yrittäjien maksussa olevista eläkkeistä on kertynyt palkansaajana työskentelystä.

Lakisääteistä eläkettä täydentää erityisesti Ruotsissa sopimusperusteinen eläketurva. Ruotsin eläkejärjestelmän muotoutumisen yhteydessä tuli ilmi, että Ruotsissa yleisen eläkejärjestelmän rinnalle kehittyivät työmarkkinaeläkkeet ja muu yksityinen eläkesäästäminen.

Tarkastelussa olleiden tietojen valossa Ruotsissa eläkkeisiin maksetaan yhteisestä palkkasummasta eläkkeisiin keskimäärin noin 28 prosenttia (sis. myös lakisääteisen eläkejärjestelmän, ks. viitteet Pensionsmyndigheten 2020a.) Ruotsissa yrittäjät eivät useinkaan kuulu palkansaajat laajalti kattavien työmarkkinaeläkejärjestelyjen piiriin, mutta voivat tietyin edellytyksin liittyä näihin eläkejärjestelyihin. Muun muassa SHARE-kyselytutkimuksen tulokset viittaisivat yrittäjien suhteellisen korkeaan julkisen eläkejärjestelmän ulkopuoliseen säästämiseen Ruotsissa. Yksityinen eläkesäästäminen viittaisi olevan yleisempää yrittäjillä Ruotsissa kuin Suomessa.

13 Pohdintaa

Edellä on tullut esiin, että Suomen ja Ruotsin eläkejärjestelmät eroavat keskeisiltä osin, mutta yrittäjien eläkevakuuttamisen osalta Suomessa ja Ruotsissa on myös tiettyjä rinnakkaisia piirteitä. Maiden eläkejärjestelmien eroihin ja samankaltaisuuksiin liittyvät tekijöiden vertailu saattaa tuoda erilaisia, mahdollisesti uusiakin huomioon otettavia näkökulmia.

Keskeistä Suomen YEL:n osalta on yrittäjän varsinainen työskentely yrittäjänä, ei pelkkä yrityksen omistaminen. Lisäksi Suomessa YEL-työtuloa ei suoraan määritä yhtiöstä nostettu palkka, yrityksen tulos tai yleensä verotiedotkaan.

Pakollisen YEL-vakuuttamisen edellytyksenä on yrittäjätoiminnan kesto (vähintään 4 kk). Ruotsissa yrittäjän aktiivisuus yrityksessä, ja siten yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja kauppayhtiöiden osaomistajilla sosiaalietuuksiin liittyvän omamaksun (egenavgift) maksaminen, on kuukausiedellytyksen sijasta sidoksissa alan normaaliin työaikaan ja työtuntimääriin (ks. luku 4.2.1).

Jos yritystoiminta ei ole aktiiviseksi katsottua, erona Suomeen tulee Ruotsissa se, että passiivisesta elinkeinotoiminnasta maksetaan erityinen palkkavero (särskild löneskatt, v. 2022 24,26 %), joka ei ole ansioeläkettä kerryttävää.

Ruotsissa ansioeläkkeen kertymiselle on yleinen yläraja, joka koskee sekä työntekijöitä että yrittäjiä. Eläketulon katon on Ruotsissa yrittäjätoiminnan osalta nähty mm. ohjaavan kerryttämään tasaisesti ansioeläkettä aktiiviaikana. Ruotsissa yleisen ansioeläkettä kerryttävän tulon (PGI) yläraja vuonna 2022 oli 532 500 kruunua (n. 50 350 €) vuodessa. Kaikkien ansiotuloja saaneiden henkilöiden osalta noin 16 prosentilla vuositulot ylittivät Ruotsissa eläkettä kerryttävän tulon ylärajan verovuonna 2020. (ks. Pensionsmyndigheten 2022d, 33). Jos tarkastellaan Ruotsin lakisääteisen ansioeläkkeen ylärajaa Suomen YEL-työtuloja vasten, niin vuonna 2021 Suomessa 50 000 euroa tai yli oleva YEL-työtulo oli noin 7 prosentilla YEL-vakuutettuja.

Keskeisin ero edellä olevan perusteella on Ruotsin yksityisten elinkeinonharjoittajien ja kauppayhtiöiden yhtiömiesten sosiaalivakuutusmaksujen määräytymisen peruste, joka muodostuu elinkeinotoiminnan tuloksesta. Eduksi saatetaan nähdä Ruotsin sosiaaliturvajärjestelmässä se, että yrittäjä maksaa sosiaalivakuutusmaksuja ja kerryttää ansioperusteisia etuja periaatteessa yritystoiminnan tuloksen mukaisesti, ts. mikäli elinkeinotoiminnan ylijäämää jää, tai palkkaa maksetaan. Ansioperusteisten etujen kertymisen näkökulmasta tämä perusratkaisu saattaa kuitenkin johtaa suhteessa alhaisiin etuustasoihin yrittäjillä. Verotuksen yhteydessä määräytyvän menettelyn eduksi saatetaan nähdä myös se, että yrittäjälle elinkeinotoiminnan verotettava tulos (ylijäämä) voi näyttäytyä yhdenmukaiseksi verojen ja pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen määräytymisen perusteeksi (joskaan eivät täysin identtisiä). Ansioeläkkeen kertymisen näkökulmasta voi toisaalta huomioida, että tämä ei välttämättä ohjaa yrittäjää eläkkeen huomioimiseen osana ansioyrittäjätoimintaa kuten erikseen määritettävä ja yrittäjän seuraama YEL-työtulo. Ruotsin verolainsäädännön yhteydestä

ansioeläkkeisiin huomiota kiinnittää se, että harvainosakeyhtiöyrityksiä koskevien osaomistajien osinkojen verotusta koskevat tuloverolainsäädännön 3:12-rajatulo-säännöt sekä verotuksen tulontasausvälineet (es. kasvurahasto) voivat ohjata osuutta, jonka henkilö osakeyhtiöissä ottaa osinkoina yrityksestä, palkkana tai jättää pääomana yritykseen. Vain palkkana ulos otetutusta tulosta maksetaan sosiaalivakuutusmaksut, mutta ei pääomatuloista, ei myöskään palveluksena (tjänst) verotettavista pääomatuloista.

Ruotsissa myös muu verosäännöstö vaikuttanee ansioeläkkeen kerryttämiseen korkeammilla tulotasoilla. Valtionverotuksen alaraja on vuonna 2022 Ruotsissa 540 700 kruunua (n. 51 130 €), jonka ylittävältä osalta maksetaan valtion 20 prosentin tuloveroa. Tämä valtion tuloverotuksen alaraja tulee Ruotsissa vastaan ennen tuloa (572 600 SEK vuodessa, n. 54 150 € v. 2022), joka kerryttäisi täyden eläkkeen perusteena olevan tulon (PGI). Korkeinta yleisen eläkejärjestelmän eläkkeen perusteena olevaa tuloa ei välttämättä pääse kertymään, jos esimerkiksi vältetään yrittäjätulon muodostamista yli valtion tuloverotuksen alarajan.

Myös yksityiset elinkeinonharjoittajat ja kauppayhtiön osaomistajat voivat Ruotsissa tietyin osin säädellä yrityksen tulomuodostusta mm. tulontasausvälineillä ja vähennyksillä. Aktiivisiksi katsotuista yksityisistä elinkeinonharjoittajista 50 prosenttia näytti vuonna 2017 verotuksessa ylijäämää. (SOU 2020:50, 68). Elinkeinotoiminnan ylijäämästä peritään progressiivinen tulovero ja sosiaalivakuutusmaksut (28,97 %, v. 2022). Elinkeinotoiminnan ylijäämäisyydellä ja tuloksen näyttämällä on merkitystä myös yleisen eläkejärjestelmän eläkkeen muodostumiselle erityisesti yksityisille elinkeinonharjoittajille ja kauppayhtiöiden osaomistajille. Naiset näyttävät toimivan Ruotsissa miehiä useammin yksityisinä elinkeinonharjoittajina ja kauppayhtiöiden osaomistajina. (ks. SCB 2017).

Tässä selvityksessä tarkastellut tiedot viittaisivat siihen, että osakeyhtiöissä työskentelevät Ruotsissa nostavat korkeampia tuloja yritystoiminnasta kuin yksityiset elinkeinonharjoittajat. Ruotsin elinkeinonharjoittajien alhaista tuloa voi selittää muun muassa yritystoiminnan toimialarakenne (esim. maa- ja metsätalousyrittäjät mukana).

Ali- ja ylivakuuttamisesta

Suomessa YEL-vakuuttamisen ongelmakohtana on sen alkuajoista lähtien ollut YEL-työtulojen matala taso, mikä heijastuu monin eri tavoin yrittäjän sosiaaliturvaan. Työtulon alhainen taso voi johtua siitä, että yrittäjän työpanos on aidosti pieni, mutta kyse voi olla myös alivakuuttamisesta. (Knuuti & Palomurto 2015, 103.)

Huolena yrittäjien matalissa YEL-työtuloissa ovat sekä lyhyen että pitkän aikavälin seuraukset yrittäjän sosiaaliturvaan. (ks. Salonen 2015, 21). Pieneksi määritelty työtulo heijastuu aikanaan eläkkeen suuruuteen. Yrittäjien eläkkeet ovatkin keskimäärin palkansaajien eläkkeitä matalampia Suomessa (ks. luku 10.2).

Alivakuuttamiseksi on YEL-vakuuttamisen yhteydessä katsottu yleensä liian pieneksi määritetty YEL-työtulo suhteessa tiettyyn vertailutuloon (ks. Hyrkkänen 2009). Elinkeinonharjoittajien kohdalla käytetään tyypillisesti ansiotulona verotettavaa

osuutta elinkeinon harjoittamisesta (ks. Knuuti & Palomurto 2015, Nivalainen & Tenhunen 2020), vaikkakaan tämä verotettava yrittäjätulo ei ole ali- tai ylivakuuttamisen mittarina ongelmaton. YEL-työtuloa koskevissa tutkimuksissa on tullut esiin, että yrittäjän toteutuneet tulot ovat lähes aina YEL-työtuloa suuremmat. (Nivalainen & Tenhunen 2020, 21, Hyrkkänen 2009).

Koska Ruotsissa ei ole erikseen määriteltävää työtuloa eläkkeen perusteena, ei vertailuasetelmaa ilmoitetun työtulon ja verotuksessa muodostuvien tulojen välille muodostu Ruotsissa.

Ruotsissa kuten Suomessa on kuitenkin myös kiinnitetty huomioita yrittäjien riittäviin eläkeaikaisiin tuloihin. Näkökulma elinkeinonharjoittajilla on kohdistunut riittävän ylijäämän näyttämiseen verotuksessa ja osakeyhtiöyrittäjillä riittävän palkan nostamiseen ja yhteisesti yrittäjiltä usein puuttuvan työmarkkinaeläkkeen kompensatioon. (ks. Pensionsmyndigheten 2022a & 2021, ks. yrittäjien suhtautumisesta eläkkeen riittävyteen Företagarna 2020). Myös Ruotsissa yrittäjätulolla on ansioeläkettä laajemmin vaikutusta yrittäjän muun sosiaaliturvan tasoon (esim. sairauspäivärahojen määräytymiseen).

Yrittäjien eläkkeiden riittävyyskeskustelussa vertailukohta näyttäisi Ruotsissa liittyvän työntekijöiden eläketasojen vertailuun ja toisaalta yrittäjien eläketurvan kokonaisuuden tarkasteluun (ml. siis lakisääteisen ansioeläkettä täydentävät eläkkeet ja muu eläkesäästäminen).

Suomessa yrittäjien eläkevakuutuksen tasoon ja kattavuuteen voivat aiempien tutkimusten perusteella vaikuttaa monet eri tekijät. Taustalla voivat vaikuttaa esimerkiksi yrittäjien henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten sukupuoli, ikä, koulutustausta ja siviilisääty sekä myös yrityksen toimiala, yritystoiminnan kesto ja yrittäjän toteutuneet tulot. (ks. Nivalainen & Tenhunen 2020, 32). Aiempien tutkimusten ja selvitysten mukaan yrittäjien alivakuuttamisen syynä ovat yleisimmin tuloihin nähden liian suuriksi koetut vakuutusmaksut ja epäluottamus eläkejärjestelmään. (ks. Nivalainen & Tenhunen 2020, 30–31).

Suomessa yrittäjien sosiaalivakuutusmaksujen taso riippuu osaltaan yrittäjien valinnoista (työttömyys- ja tapaturmavakuutus) ja kokonaistaso voi olla lähellä Ruotsin pakollisten maksujen prosenttitasoa. Kummassakin maassa ansioeläkettä kertyy yrittäjille ja työntekijöillä yhtäläisellä prosenttiperusteella, mutta maksuperusteet, kuten edellä tuotiin esiin, eroavat toisistaan. Se, että Ruotsissa lakisääteisen vanhuuseläkeosan maksuprosentti (10,21) on Suomea alempi ja myös osa muita Ruotsin yrittäjiä velvoittavia sosiaalivakuutusmaksuja, ei välttämättä Ruotsissa kohdista samassa määrin mahdollisia kokemuksia sosiaalivakuutusmaksujen korkeasta tasosta juuri ansioeläkevakuutusmaksun tasoon.

Eläkkeen perusteena olevan ansion laskenta ja maksujen perintä puolestaan perustuu Ruotsissa verotuksen yhteydessä tehtyyn vuosittaiseen menettelyyn, jolloin yrittäjän eläkkeen perusteena olevan ansion määrä ja eläkevakuutusmaksun peruste ei saa vastaavaa yrittäjän ilmoituksenvaraista luonnetta kuin se on saanut Suomessa. Ansioeläkevakuutusastot elinkeinotoiminnasta verotetuille yrittäjille näyttävät kuitenkin Ruotsissa jäävän melko matalaksi. Osakeyhtiöyrittäjien osalta eläkejärjestelyt viittaisivat keskimäärin olevan paremmalla tasolla sekä Suomessa että Ruotsissa.

Lähteet

- Adamsson, Kirsi (2003) Suomen ja Ruotsin osinkoverotuksen vertailu. Pro-gradu, Edilex, Edita Publishing Oy. <https://www.edilex.fi/opinnaytetyot/812.pdf>
- Andersson, Edward & Penttilä, Seppo (2014) Elinkeinovalain kommentaari. 14., uudistettu painos, Alma Talent Oy.
- Cejie, Katia (2020) Inkomstskatter och socialavgifter – två metoder att beskatta löneinkomster. Norstedts Juridik AB, Warsaw.
- Ekonomifakta (2022a) Företagens storlek. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Foretagande/Naringslivet/Naringslivets-struktur/>
- Ekonomifakta (2022b) Företagare. <https://www.ekonomifakta.se/fakta/foretagande/naringslivet/foretagare/>
- Ekonomifakta (2022c) Antal företag i Sverige. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Foretagande/Naringslivet/antal-foretag-i-sverige/>
- Eläketurvakeskus (2022a) Työeläkelakipalvelun ohje Työsuhteen ja yrittäjätoiminnan tunnusmerkit sekä työsuhteen ja yrittäjätoiminnan välinen rajanveto. https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=312222
- Eläketurvakeskus (2022b) Tilastotietokanta. YEL-vakuutetut työtulon mukaan. https://tilastot.etk.fi/pxweb/fi/ETK/ETK_170vakuutetut_20yel-tyotulot/YELtyotulo2.px/?rxid=811f7757-0872-4b28-bc85-e66819643f00
- Eläketurvakeskus (2022c) Tilastotietokanta. Palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot. https://tilastot.etk.fi/pxweb/fi/ETK/ETK_170vakuutetut_10tyoelakevakuutetut/vak08_ansio.px/?rxid=811f7757-0872-4b28-bc85-e66819643f00
- Eläketurvakeskus (2022d). Neljännesvuositalasto.
- Eläketurvakomitean mietintö I. KM 1967 B 2.
- Eurostat (2020a) Employment by sex, age and professional status.
- Eurostat (2022) Part-time employment rate. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem100/default/table?lang=en>
- Företagarna (2020). Företagarpensioner – en undersökning om företagares pensionssituation 2020. <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2020/foretagarpensioner/>
- Försäkringskassan (2022) SGI-guiden. <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/sgi-guiden#/>

Hagen, Johannes (2016) Essays on pensions, retirement and tax evasion. Dissertation series 2016:1. Department of Economics, Uppsala. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2016/dis2016-01-essays-on-pensions-retirement-and-tax-evasion.pdf>

Halvarsson, Daniel, Korpi, Martin, Wennberg, Karl (2017) Entreprenörskap och inkomstspridning – hur företagare påverkar ojämlikheten. Ekonomisk Debatt 1/2017 (årgång 45). <http://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2017/02/45-1-dhmkkw.pdf>

Halvarsson, Daniel, Korpi, Martin, Wennberg, Karl (2018) Entrepreneurship and income inequality. Journal of Economic Behavior & Organization, Volume 145, January 2018, 275–293.

Hannikainen, Matti (2012) Eläketurvan laajentuminen ja järjestelmäkilpa. Teoksessa Hannikainen, Matti & Vauhkonen, Jussi (2012) Ansioiden mukaan. Yksityisalojen työeläkkeiden historia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.

HE 6/1987 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_6+1987.pdf

Hyrkkänen, Raili (2009) Onko yrittäjien eläkevakuuttaminen kohdallaan?: YEL-työtulon tasotarkastelua eri näkökulmista. Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 2009:2. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015112620010>

Knuuti, Juha & Palomurto, Markus (2015) Työtulon ja yritystoiminnan verotettavien tulojen suhde ammatin- ja liikkeenharjoittajilla. Teoksessa Salonen, Janne (toim.) Yrittäjien lakisääteinen eläketurva – työurat, työtulot ja rahoitus. Eläketurvakeskuksen raportteja 10/2015. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-232-8>

König S, Johansson BEA and Bolin, K (2019) Invisible Scars or Open Wounds? The Role of Mid-career Income for the Gender Pension Gap in Sweden. Front. Sociol. 4:84. <https://pdfs.semanticscholar.org/97e2/d368e59a6b97f335ad76a818f95cb73015bd.pdf>

Laitinen-Kuikka, Sini, Bach, Jarna, Vidlund, Mika (2002) Eläketurva Länsi-Euroopassa. Eläketurvakeskus, Hakapaino Oy.

Larsson, Mats (2009) Pensionssystem i brytningstid – den svenska tjänstepensionsdebatten under 1950-talet. Nordisk försäkringstidskrift 01/2009. <https://nft.nu/sv/pensionssystem-i-brytningstid-den-svenska-tjanstepensionsdebatten-under-1950-talet>

Lindquist Sjögren, Gabriella & Wadensjö, Eskil (2007) Ett svårlagt pussel – kompletterande ersättningar vid inkomstbortfall. Rapport till ESS, 2007:1, Regeringskansliet, Edita Sverige AB, Stockholm.

Järvinen, Tarja (2017) Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän arvio verotuksen kehittämistarpeista. Verotus 2/2017.

Mielonen, Vidlund, Väänänen (2018). Yrittäjien eläkevakuuttaminen ja työtulon määräytyminen muissa maissa. Eläketurvakeskuksen muistio 17.4.2018.

Nivalainen, Satu & Tenhunen, Sanna (2020) Kuinka yrittäjät eläkevakuuttavat?: Yrittäjien omat näkemykset ja YEL-työtulon ja yrittäjän tulojen suhde. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia: 01/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-304-2>

Okkonen, Kaisa-Mari (2011) Yrittäjätulojen tulot ja pienituloisuus. http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-12_003.html?s=6

Olofsson, G. (1993) Det svenska pensionssystemet 1913–1993: historia, struktur och konflikter. Arkivförstudieriarbetarrörelsenshistoria, (58–59): 29–84. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:801646/FULLTEXT01.pdf>

Olsson, Sven E. (1993) Social Policy and Welfare State in Sweden. Second, enlarged edition. Arkiv förlag, Lund.

Pension Adequacy Report (2018) European Commission Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion Social Protection Committee The 2018 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU Volume I Joint Report prepared by the Social Protection Committee (SPC) and the European Commission (DG EMPL) 2018. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8084&furtherPubs=yes>

Pensionsmyndigheten (2010) Ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare samt särskilt pensionstilläg.

Pensionsmyndigheten (2018a) Äldre med låga inkomster. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter--broschyren--faktablad/nyheter-och-press/pressmeddelande/%C3%84ldre%20med%20%C3%A5ga%20inkomster.pdf>

Pensionsmyndigheten (2018b) Eget sparande till pension – en konsumentvägledning. https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter--broschyren--faktablad/publikationer/rapporter/2018/PID146682_v2.0%20Eget%20sparande%20till%20pension.pdf

Pensionsmyndigheten (2020a) Behövs en ny produkt för privat pensionssparande? <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter--broschyren--faktablad/publikationer/rapporter/2020/Behovs-ny-produkt-privat-pensionssparande.pdf>

Pensionsmyndigheten (2020b) Sveriges pensioner 2006–2018. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter--broschyren--faktablad/publikationer/rapporter/2020/Sveriges%20pensioner%202006-2018.pdf>

Pensionsmyndigheten (2020c) Orange rapport 2019 - Pensionssystemets årsredovisning. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter--broschyren--faktablad/>

[publikationer/%C3%A5rsredovisningar/pensionssystemets-%C3%A5rsredovisning/Orange%20rapport%202019%20f%C3%B6r%20webb.pdf](#)

Pensionsmyndigheten (2021) Avsaknad av tjänstepension 2021. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter---broschyrier--faktablad/publikationer/rapporter/2021/avsaknad-av-tjanstepension-2021.pdf>

Pensionsmyndigheten (2022a) Spara till pension som företagare. <https://www.pensionsmyndigheten.se/content/dam/pensionsmyndigheten/blanketter---broschyrier--faktablad/publikationer/rapporter/2022/Spara-till-pension-som-foretagare-2022.pdf>

Pensionsmyndigheten (2022b) Så beräknas din pension – basbelopp, beräkningsfaktorer och värde regler. <https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/om-pensionssystemet/sa-beraknas-din-pension-basbelopp-och-varderegler>

Pensionsmyndigheten (2022c) Så tjänar du in till din pension. <https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/sa-fungerar-pensionen/sa-tjanar-du-in-till-din-pension>

Pensionsmyndigheten (2022d) Orange rapport 2021 - Pensionssystemets årsredovisning. <https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/sa-fungerar-pensionen/sa-tjanar-du-in-till-din-pension>

Pensionsmyndigheten (2022e). Sveriges pensioner 2006–2020. <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/rapporter/sveriges-pensioner-2006-2020.html>

Pensionsmyndigheten, Finansinspektionen och Svensk Försäkring; Svensk Försäkring, Försäkringar i Sverige 2011–2020. <https://www.svenskforsakring.se/globalassets/rapporter/forsakringar-i-sverige/forsakringar-i-sverige-2011-2020.pdf>

Pettinicchi, Yuri, Börsch-Supan, Axel (2019) The economic situation of formerly self-employed workers. Teoksessa (toim.) Börsch-Supan, Axel, Bristle, Johanna, Andersen-Ranberg, Karen, Brugiavini, Agar, Jusot, Florence, Litwin, Howard and Weber, Guglielmo (2019) Health and socio-economic status over the life course. First results from SHARE Waves 6 and 7, De Gruyter, Oldenbourg. <https://www.degruyter.com/view/book/9783110617245/10.1515/9783110617245-012.xml>

Pietiläinen, Seppo (2005) Kun yrittänyttä vakuutukseen laitettiin. Yrittäjien eläkelain synty ja varttuminen Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 2005:1. Edita Prima Oy, Helsinki 2005. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129111/Kunyrittanyttavakuutukseenlaitettiinrittajienelakelainsyntyjavarttuminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

PRH (2022a) Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>

PRH (2022b) Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/rekisteroidytyritykset.html>

Proposition 1959:100. Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/kungl-majts-proposition-nr-100-ar-1959_EK30100

Riksrevisionen (2018) En granskningsrapport från riksrevisionen. Fastställande av föräldrapenning för egenföretagare. RIR 2018:1. <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2018/faststallande-av-foraldrapenning-for-egenforetagare.html>

Salminen, Kari (1987) Yhteiskunnan rakenne, politiikka ja eläketurva: kokonaisaläketurvan muotoutuminen Suomessa ja Ruotsissa. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia: 1987:2.

Salminen, Kari (1993) Pension Schemes in the Making. A Comparative Study of the Scandinavian Countries. The Central Pension Security Institute. Studies 1993:2, Vaasa.

Salonen, Janne (2015) 1 Yrittäjävakuutetut politiikan ja tutkimuksen kohteena. Teoksessa Salonen, Janne (toim.) Yrittäjien lakisääteinen eläketurva– työurat, työtulot ja rahoitus. Eläketurvakeskuksen raportteja 10/2015. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-232-8>

Salonen, Janne (2018) Osakeyhtiöyrittäjästä valtaosa YEL:n piirissä. <https://www.etk.fi/blogit/osakeyhtioyrittajista-valtaosa-yeln-piirissa/>

Salonen, Janne (2020) Laskutuspalveluyritysten asiakkaat läpivalaisussa. <https://www.etk.fi/blogit/laskutuspalveluyritysten-asiakkaat-lapivalaisussa/>

SCB (2017) Företagare tjänar mindre och arbetar längre än anställda. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Foretagare-tjanar-mindre-och-arbetar-langre-an-anstallda/>

SCB (2021) RAMS. Antal företagare efter bolagsform, kön och år. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0207__AM0207Z/ForetBolFormN/table/tableViewLayout1/

SCB (2022) Företagsregistret. Antal företag fördelat på juridisk form. <https://www.scb.se/vara-tjanster/bestall-data-och-statistik/foretagsregistret/aktuell-statistik-fran-foretagsregistret/>

Skatteverket (2020a) Resultat från de årliga attitydundersökningarna 2019. <https://www.skatteverket.se/download/18.1c68351d170ce554527526e/1589290814895/Resultat%20fr%C3%A5n%20de%20%C3%A5rliga%20attityunders%C3%B6kningarna%202019.pdf>

Skatteverket (2020b) Svarta arbetsinkomster: beräkningar baserade på Skatteverkets revisioner. <https://www.skatteverket.se/download/18.7eada0316ed67d72826864/1580981237317/Svarta%20arbetsinkomster%20-%20ber%C3%A4kningar%20baserade%20p%C3%A5%20Skatteverkets%20revisioner.pdf>

Skatteverket (2022a) Vägledning Grundläggande begrepp. <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2022.8/331728.html>

Skatteverket (2022b) Särskild löneskatt på överskott av näringsverksamhet. <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2022.8/1347.html>

Skatteverket (2022c) Reglernas syfte och tillämpningsområde. <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2022.8/331730.html>

Skatteverket (2022d) Regler för fåmansföretag – en översikt. <https://www.skatteverket.se/foretag/drivaforetag/foretagsformer/famansforetag/reglerforfamansforetagenoversikt.4.41f1c61d16193087d7f4d82.html>

Skatteverket (2022e) Räntefördelning. <https://www.skatteverket.se/foretag/drivaforetag/foretagsformer/enskildnaringsverksamhet/rantefordelning.4.361dc8c15312eff6fd2db8f.html>

Skatteverket (2022f) Vem ska deklarerar? <https://www.skatteverket.se/privat/deklaration/vemskadeklarera.4.2b543913a42158acf800013571.html>

Skatteverket (2022g) Egenanställningsföretag. <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/arbetsgivare/egenanstallningsforetag.4.57cadbbd15a3688ff445d2a.html>

Skatteverket (2022h) Hur ska PGI beräknas? <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2022.8/322117.html>

Sosiaali- ja terveystministeriö (2019) Sosiaali- ja terveystministeriön rapporteja ja muistioita 2019:23. Yrittäjän työeläketurvan kehittäminen. Työryhmän raportti. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161444/R_23_19_Yrittajan_tyoelake.pdf

SOU 1950:33 Allmän pensionsförsäkring: principbetänkande: undersökningar och förslag.

SOU 1955:32 Allmän pensionsförsäkring: förslag.

SOU 1956:31 Remissyttranden över Pensionsutredningens slutliga förslag till allmän pensionsförsäkring: sammandrag.

SOU 1959:12 Tilläggs pensioneringens administration: Socialförsäkringens administrationsnämnds betänkande 1.

SOU 2008:76 F-skatt åt flera. Utvidgning av näringsbegreppet.

SOU 2015:68 Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna.

SOU 2018:49 F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor.

SOU 2019:31 F-skattesystemet – en översyn.

SOU 2019:41 Företagare i de sociala trygghetssystemen.

SOU 2020:50 Enklare skatteregler för enskildanäringsidkare.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto 2018. ISSN=1795-8121. Väestöryhmittäiset tuloerot ja pienituloisuus 2018, 2. Väestöryhmien tulot

ja tuloerot. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tjt/2018/06/tjt_2018_06_2020-03-12_kat_002_fi.html

Sutela & Pärnänen (2018) Suomen Yrittäjät 2017. Tilastokeskus, Helsinki. http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytym_201700_2018_21465_net.pdf

Tilastokeskus (2021) Yritykset toimialoittain 2020. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html#Yritykset

Tilastokeskus (2022a) Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. Yritykset toimialoittain ja henkilöstön suuruusluokittain (yritysyksikkö), 2017–2020. https://pxweb2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yrti/statfin_yrti_pxt_11d7.px

Tilastokeskus (2022b) Työlliset, palkansaajat ja yrittäjät sukupuolen mukaan, 15–74-vuotiaat, 2009–2021. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tym_tyti_vv/statfin_tyti_pxt_13ap.px/table/tableViewLayout1/

Valtionvarainministeriö (2022) Elinkeinoverotus. <https://vm.fi/verotus/elinkeinoverotus>

Verohallinto (2021) Ennakkoperintärekisteröinnin vaikutukset yritystoimintaan. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47881/ennakkoperintärekisteröinnin-vaikutukset-yritystoimintaan3/>

Verohallinto (2022a) Ennakkoperintärekisteri. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/perustaminen-ja-muutokset/verohallinnon-rekisterit-yritystoiminta/ennakkoperintarekisteri/>

Verohallinto (2022b) Verohallinnon tilastotietokanta http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/Vero_Henkiloasiakkaiden_tuloverot_lopulliset_ansiotulon_ansiotulon_117.px/

Vidlund, Mika, Ramberg, Hannu, Mielonen, Antti ja Lappalainen, Elina (2011) Eläketurvan rakenne ja työmarkkinaeläkkeiden merkitys eri maissa, Eläketurvakeskuksen selvityksiä 03/2011, Helsinki. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129180/Elaketurvanrakennejatyomarkkinaelakkeidenmerkityserimaissa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Villa, Seppo (2018) Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 5., uudistettu painos, Alma Talent Oy.

Wingborg, Mats (2017) Egenanställningar – den svenska partsmodellens ingemansland. Futurion. Stockholm. http://futurion.se/wp-content/uploads/2017/01/Futurion_Rapport_1-2017-webb.pdf

Eläketurvakeskuksen
raportteja

Ruotsin yrittäjien eläkevakuuttaminen ja eläketurva

Erot ja yhtäläisyydet Suomeen

Raportissa tarkastellaan eroja ja yhtäläisyyksiä Ruotsin ja Suomen yrittäjien eläkevakuuttamisen ja ansioeläketurvan osalta sekä pohditaan näistä teemoista nousevia kysymyksiä.

Eläketurvakeskuksen raportteja
Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN